

การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี
กรุงเทพมหานคร

AGRICULTURAL LEARNING SUBSTANCE GROUP INTEGRATION:
CASE STUDY OF THAWSI SCHOOL BANGKOK

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนการเกษตรและสหกรณ์การจัดการทรัพยากร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2558

KMITL-2015-AG-M-091-189

การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี
กรุงเทพมหานคร

AGRICULTURAL LEARNING SUBSTANCE GROUP INTEGRATION :
CASE STUDY OF THAWSI SCHOOL BANGKOK

วชิรวิทย์ เกาฐิระ
WACHIRAWIN KAUDERA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**AGRICULTURAL LEARNING SUBSTANCE GROUP INTEGRATION :
CASE STUDY OF THAWSI SCHOOL BANGKOK**

WACHIRAWIN KAUDERA

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN AGRICULTURAL DEVELOPMENT
AND RESOURCE MANAGEMENT
FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2015

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2015

FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร
Agricultural Learning Substance Group Integration : Case Study of Thawsai School Bangkok

นักศึกษา นายชริวินท์ เกาฐิระ
รหัสประจำตัว 55640707
ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.ธารงค์ เมฆโหรา	
ผศ.ดร.ไพบุลย์ แจ่มพงษ์	
รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร	
ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ	
ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาชีวินธุ์	

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

KING MONKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

วัน/เดือน/ปีที่สอบ 3 มีนาคม 2558
สถานที่สอบ ห้อง C 402 (ชั้น 4 ตึกเจ้าคุณทหาร)

คณบดีรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย ชูโชติ)

คณบดีคณะเทคโนโลยีการเกษตร

วันที่ 30 เดือน เมษายน พ.ศ. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร : กรณีศึกษา โรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร
นักศึกษา	นายชริวินท์ เกาฎีระ
รหัสประจำตัว	55640707
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
พ.ศ.	2558
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยผสมวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับวิจัยเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน การวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 48 คน และผู้ปกครอง จำนวน 48 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา Independent T-test และ One-way ANOVA และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร ครูประจำชั้นและครูผู้สอน จำนวน 5 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนทอสี ได้เริ่มก่อตั้งและจดทะเบียนเป็นโรงเรียนอนุบาลในช่วงแรก และได้พัฒนาระบบการศึกษาจากเดิมที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางคอยให้ความรู้แก่เด็ก เป็นการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยที่เด็กสามารถตั้งคำถาม ค้นคว้า ปฏิบัติ และหาคำตอบให้กับตัวเอง สามารถพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จึงได้ขยายโรงเรียนเป็นระดับชั้นประถมและเริ่มดำเนินการโรงเรียนตามการศึกษาแนวพุทธ ที่เกิดขึ้นจากความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สอนให้มนุษย์มองสิ่งต่างๆ เชื่อมโยงกัน ไม่มองมนุษย์แค่ฝ่ายเดียวแต่ต้องมองธรรมชาติทั้งหมด หลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนทอสีจึงเป็นไปเพื่อการพัฒนาเด็ก ทั้งทางด้านวิชาการ และวิชาชีวิต โดยมีคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ต่อชีวิตของตนและผู้อื่น ดังวลีที่ว่า “เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว” จึงได้เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ครบทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา เน้นการเรียนรู้ตามเนื้อหาและการปฏิบัติจริง

ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทัศนคติ และพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของตนเอง รู้จัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ I อ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชื่อมโยงหลักการและหาคำตอบ เพื่อให้เห็นภาพเชื่อมโยงความเป็นไป เรียนรู้สิ่งนอกตัวเพื่อให้เกิด ปัญหา สามารถเชื่อมโยงการบูรณาการเพื่อพัฒนาตนเองได้ ตามหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน ที่ มีการนำสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาจัดให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน เน้นการเรียนรู้การเกษตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และพบว่านักเรียนมีความรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 9.66คะแนน โดยมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.80 รองลงมาคือ มีความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 29.20 นักเรียนมีทัศนคติต่อการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.86 โดยเห็นด้วยมากที่สุดในการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย รองลงมาคือการที่โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.97 โดยเห็นด้วยมากที่สุดในการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย รองลงมาคือการที่โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.61 โดยมีพฤติกรรมในการปลูกต้นไม้โดยไม่ใช้สารเคมีมากที่สุด รองลงมาคือเลือกรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดสารพิษ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการเกษตรของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า ทัศนคติต่อการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการเกษตรของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการเกษตรของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Thesis	Agricultural Learning Substance Group Integration : Case Study of Thawsi School Bangkok
Student	Wachirawin Kaudera
Student ID	55640707
Degree	Master of Science
Program	Agricultural Development and Resource Management
Year	2015
Thesis Advisor	Assoc.Prof.Dr.Tippawan Limunggura
Thesis Co-Advisor	Asst.Prof.Dr.Panya Mankeb

Abstract

The main purposes of this study were to study the agricultural learning substance group integration of Thawsi School, compare practical behaviors in agricultural learning integration of student by personal factors, investigate the relationship between knowledge, attitude, and practical behaviors in agricultural learning integration of third grade primary school students. This study was mixed quantitative and qualitative research methods. In case of quantitative method, the research population consisted of 48 third grade primary school students in academic year 2013 and 48 parents. The descriptive statistic, Independent T-test, One-way ANOVA and Pearson correlation coefficient were used for analysis. In case of qualitative method, the data were gathered from 5 key persons, consisted of the school administrator, class teachers, and lecturers through indepth interview.

Research results revealed that Thawsi school was established and registered as a kindergarten in the first period. Then it has developed education system from teacher-centered into focusing on an integrated learning process, which the children could ask questions, search, practice and find the answers to themselves, self-reliant, and they lived happily with others. Then Thawsi school expanded into elementary school and embarked on a study of Buddhist schools, from a belief in the tenets of Buddhism, which taught the children to look human nature in holistic aspect. Thawsi School curriculum attended to develop both the academic and life with moral basis in order to benefit their own lives and others, such phrase “Pick a flower on earth and you move the farthest star”, focused on the holistic development following the “Tri Sikkha principle” of all 3 aspects of behavior, soul and intelligence, learning the content and practicality in everyday life.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และด้อยIIIอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

The principle was to develop attitude and behavior, integrated and found out the answer to link and learn something outside to develop themselves. According to the curriculum, the learning of science, society, religion and culture, career and technology were organized in accordance with the instruction both in and outside the classroom, focused on learning agriculture in third grade. In addition, the results revealed that majority of students had medium knowledge with 9.66 average scores, and had medium level of knowledge at 70.80 percent; following, the portion of students with high level of knowledge was at 29.20 percent. Students had positive attitude toward agricultural learning substance group integration at high level with 3.86 average scores. Most students agreed that outside agricultural activities could help broaden the practical diversification; following, agricultural teaching provide the value of agriculture and Thai wisdom. Parents, also had high positive attitude level with 3.97 average scores. Most parents agreed that outside agricultural activities could help broaden the practical diversification; following, agricultural teaching provide the value of agriculture and Thai wisdom. Practical behavior of students were high level with 3.61 average scores. Most comes from plantation without chemical application; following, vegetables and fruits selection to eat without chemical substance. Age was correlation with practical behavior in agricultural learning of the students at significant level 0.05. In addition, attitude in agricultural learning was correlation with practical behavior at significant level 0.01.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และตั้ง IV อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร : กรณีศึกษา โรงเรียน
ทอสีกรุงเทพมหานคร สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ท่านได้ให้ความรู้
ช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาและ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือและให้
คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ คุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์
ผู้บริหารโรงเรียนทอสี คุณรุจฉลภรณ์ มีแสง คุณพุทธชาติ นกชม คุณวิชาญ แน่นอุดร คุณฉัตรชัย
มา้มกั้ง ครูประจำชั้นและครูผู้สอน โรงเรียนทอสี และผู้ปกครองทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้
ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากรทุกท่าน
เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์อย่างดี ขอขอบคุณมิตรภาพและน้ำใจของ
เพื่อนๆ พี่น้องทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้ทุนทรัพย์ในการศึกษา เป็นกำลังใจและ
สนับสนุนมาโดยตลอด

วชิรวินท์ เกาฤทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	2
1.4 นิยามศัพท์.....	3
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 ทฤษฎีการบูรณาการ.....	5
2.2 สารการเรียนรู้ทางการเกษตร.....	6
2.3 ความรู้.....	7
2.4 ทักษะ.....	9
2.5 พฤติกรรม.....	11
2.6 โรงเรียนวิถีพุทธ.....	12
2.7 โรงเรียนทอสี.....	14
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน.....	22
3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ.....	22
1. การกำหนดประชากร.....	22
2. เครื่องมือการวิจัย.....	22
3. การแปลความหมาย.....	23
4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ VI ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	25
1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	25
2. เครื่องมือการวิจัย.....	25
3. เก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	26
4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	27
ตอนที่ 1 การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี.....	27
4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ.....	40
ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล.....	40
ตอนที่ 3 ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการบูรณาการของโรงเรียนทอสี.....	42
ตอนที่ 4 ทักษะคิด.....	43
ตอนที่ 5 พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	46
ตอนที่ 6 เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระ การเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	46
ตอนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิด กับพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	47
อภิปรายผล.....	47
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	50
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	50
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม.....	52
ภาคผนวก.....	55
ภาคผนวก ก.....	56
ภาคผนวก ข.....	58
ภาคผนวก ค.....	64
ภาคผนวก ง.....	74

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และตั้ง VII ึ่งอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านความรู้โดยวิธีของ Kuder-Richardson สูตร KR-20.....	24
2. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient).....	24
3. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน.....	40
4. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง.....	41
5. ระดับความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร.....	43
6. การตอบข้อคำถามความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน.....	43
7. ทักษะคิดต่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน.....	44
8. ทักษะคิดของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร.....	45
9. พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร.....	46
10. เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	47
11. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิด กับพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	47
12. ผลการวิเคราะห์ Independent T-test เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ.....	75
13. ผลการวิเคราะห์ Independent T-test เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ.....	76
14. ผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพหลักของผู้ปกครอง.....	77
15. ผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง.....	78
16. ผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสภาพที่อยู่อาศัย.....	79

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้ในเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ VIII จึงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
17. จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ตอบความรู้ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร แต่ละข้อ ได้ถูกต้อง และตอบผิด.....	80
18. จำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติต่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทอสี.....	81
19. จำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการ สาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร.....	83
20. จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ ด้านการเกษตร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	85

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
2. บรรยากาศภายในโรงเรียนทอสี.....	16
3. อาคารก่อकुศล (อาคารอนุบาล).....	27
4. อาคารเพาะปัญญา (อาคารประถมศึกษา).....	27
5. กระบวนการพัฒนาสามเหลี่ยมแห่งกัลยาณมิตร.....	30
6. กระบวนการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม.....	31
7. ภาคเรียนที่ 1 (บทเรียนที่ 5) “เมล็ดพันธุ์แห่งความดี”.....	33
8. ภาคเรียนที่ 2 (บทเรียนที่ 6) “คืนสู่แผ่นดิน”.....	34
9. แปลงเกษตรภายในโรงเรียนทอสี.....	38
10. กิจกรรมการเรียนรู้เครื่องมือทางการเกษตรที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง.....	39
11. กิจกรรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง.....	39
12. กิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง.....	39

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อX้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ชีวิต ได้เรียนตามความสนใจ หลักสูตรการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญ กำหนดให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายนำไปสู่การที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการเรียนรู้ มีความรู้สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาและตัดสินใจได้ด้วยเหตุผล (ประสาน วงศ์สิน. 2552)

จากปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในสิ่งสำคัญดังกล่าวจึงประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน จัดทำกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเกษตร ในรูปแบบ โรงเรียนทางเลือก ซึ่งเน้นส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ มีการใช้หลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ แต่มีอิสระในการจัดเนื้อหาวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกันตามแนวคิด โดยมีการบูรณาการแนวคิดเข้ากับหลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรับแนวคิดจากตะวันตก ตะวันออก และแนวคิดจากสังคมไทย (สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี. 2554)

โรงเรียนทอสี เป็นโรงเรียนทางเลือกตามแบบวิถีพุทธที่สอนให้นักเรียนได้เห็นภาพของความเชื่อมโยงการเรียนรู้แต่ละอย่างเพื่อให้เกิดปัญญา สามารถบูรณาการพัฒนาจิตใจของตนเอง มีหลักการจัดการบูรณาการ โดยเน้นพัฒนาเด็กตามศักยภาพผ่านสาระการเรียนรู้ต่างๆ เน้นการเรียนรู้จากการใช้ชีวิตประจำวันลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในตนเองและพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม จิตใจ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้บนพื้นฐานของหลักการไตรสิกขาของพุทธธรรม คือ สิล สมาธิและปัญญา และเห็นความสำคัญทางการเกษตรเป็นหลัก ถ้านักเรียนทุกคนสามารถปลูกพืช หรือหาผลผลิตทางการเกษตรที่ทำได้ง่ายจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ เป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ฝึกอาชีพและความรับผิดชอบ ส่งผลต่อกันตามหลักเหตุและปัจจัย ทำให้โรงเรียนได้จัดตั้งชุมชนการเรียนรู้การเกษตร รวมถึงกิจกรรมการเกษตร ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองทั้งด้านชีวิตและการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้าน

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการเรียนการสอนวิชาเกษตรที่มีความสำคัญตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี ซึ่งเน้นการเรียนการสอนด้านการเกษตรตามหลักสูตร ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด จากทุกระดับชั้น ควบคู่กับส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง

กับนักเรียน ซึ่งมีความแตกต่างจากโรงเรียนในระบบปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2557

1.4 นิยามศัพท์

การบูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนทอสี

สาระการเรียนรู้ทางการเกษตร หมายถึง สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ในกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เกี่ยวกับการเกษตรที่เป็นการปฏิบัติทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการเกษตรผสมผสาน

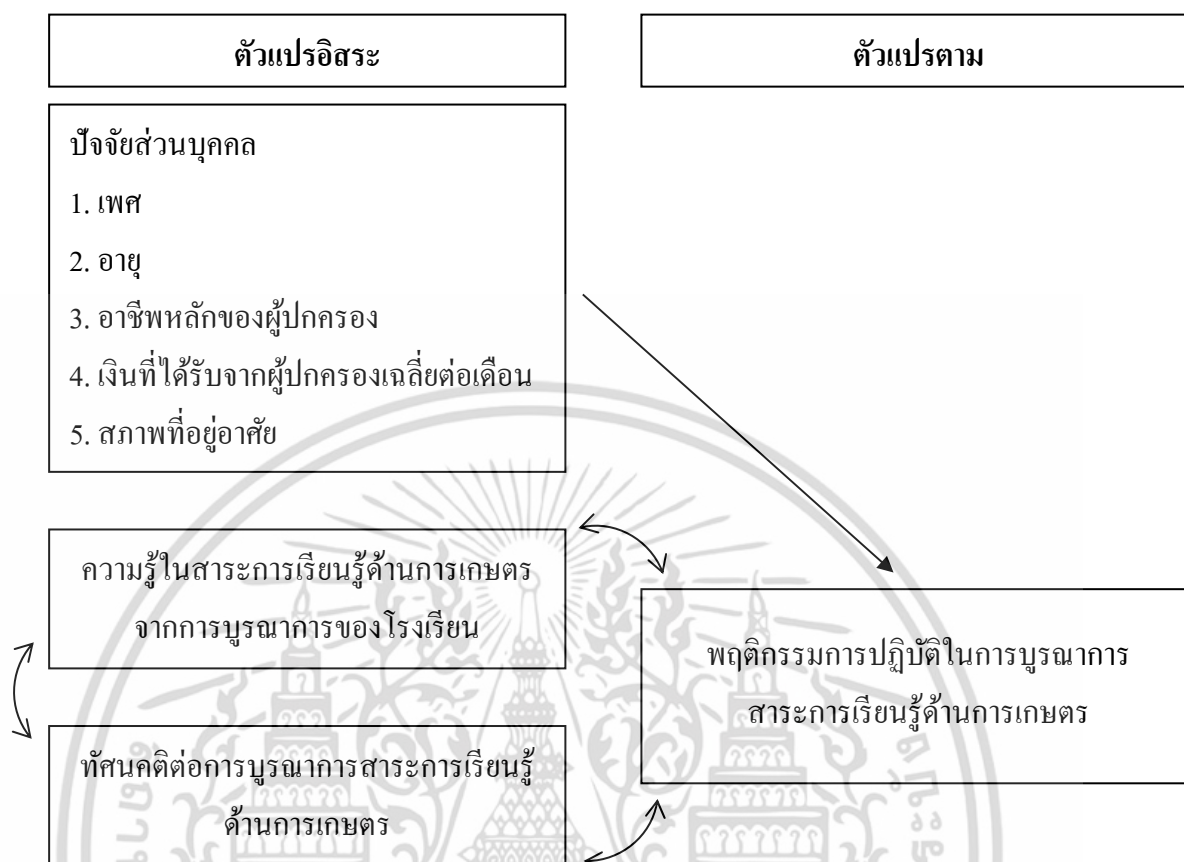
การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางการเกษตร หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้และ ประสบการณ์ทางการเกษตร กับความรู้ด้านวิชาชีวิต วิชาพุทธเข้าในการเรียนการสอนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทอสี

ความรู้ด้านการเกษตร หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร ที่โรงเรียนจัดการบูรณาการให้นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ทัศนคติด้านการเกษตร หมายถึง ความเห็น ความชอบ ความรู้สึกที่มีต่อการบูรณาการสาระ การเรียนรู้ด้านการเกษตร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมปฏิบัติทางการเกษตร หมายถึง พฤติกรรมปฏิบัติที่เกิดจากการบูรณาการ สาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทอสี

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาการเรียนการสอนระดับเยาวชนในสถาบันการศึกษาที่มีความสนใจในรูปแบบการบูรณาการไปปรับใช้
2. เป็นประโยชน์ในการจัดทำพัฒนาโครงการและกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ปรับทัศนคติ และพฤติกรรมด้านการเกษตรของนักเรียน หรือผู้ที่สนใจให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น
3. เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาเกษตรในสถาบันการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียน
ทอสี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการ
ศึกษาวิจัย ดังนี้

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดการบูรณาการ

1. ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory)

Wilber (2000) นักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักทฤษฎีพัฒนาทฤษฎีที่มีชื่อว่า ทฤษฎีบูรณาการ อธิบายไว้ว่า การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การครอบคลุมรวมเอาไว้ มีสมดุล โดยไม่ละทิ้งสิ่งใด ดังนั้นในการกระทำใดๆ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่อยู่ในความเป็นมนุษย์และการดำรงชีวิต โดยพิจารณาเรื่องราวต่างๆ จากแง่มุมหรือหลักของชีวิต ได้แก่ จิต พฤติกรรม วัฒนธรรม และระบบสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่แยกไม่ออก ซึ่งควรมีการบูรณาการหรือทำความเข้าใจระดับต่างๆ ของพัฒนาการด้วย เพราะทุกสิ่งถึงแม้จะอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติที่ต้องมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วดับ ไปแต่ทุกสิ่งก็ล้วนเป็นเพียงส่วนย่อย

ขวัญฤดี เกิดทรัพย์ (2552) ได้ให้ความหมายว่า การบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์ เป็นการเชื่อมโยงในแนวนอน ระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่างๆ ที่เป็นความรู้ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันเดียวกันและรู้อย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ ข้อมูล ข่าวสารมาก จึงเกิดหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curricula) ซึ่งพยายามสร้าง หัวเรื่อง (Themes) วิชาต่างๆ โดยนำความคิดหลักในวิชามาสัมพันธ์กัน และสัมพันธ์กับวิชาอื่น

สุวิทย์ มูลคำ (2543) ได้ให้ความหมายว่า การบูรณาการ หมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาวิชาต่างๆ รวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์แต่ละวิชาหมดไป เช่นเดียวกันการเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหา และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ประเภทของการบูรณาการ

ขวัญฤดี เกิดทรัพย์ (2552) ได้อธิบายเกี่ยวกับประเภทของการบูรณาการไว้ ดังนี้

1. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Model) คือ การสร้างหัวเรื่อง (Theme) แล้วนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น ทำให้ผู้เรียนต้องหาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากวิชาต่างๆ มากกว่า 2 วิชา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีความใกล้เคียงกับชีวิตจริง

2. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Model) คือ การนำเรื่องไปแทรก (Infusion) ในวิชาต่างๆ ของหลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งเป็นวิธีที่มีทางเป็นไปได้และทำได้ง่าย เพราะผู้สอนสามารถบูรณาการเรื่อง กับวิชาที่ตนกำลังสอน เช่น การบูรณาการเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในวิชาต่างๆ

3. ประโยชน์ของการบูรณาการ

กรวรรณ งามสม (2551) ได้อธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ของการบูรณาการไว้ ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบบูรณาการจะช่วยให้สามารถนำ ความรู้ ทักษะจากหลายๆศาสตร์มาแก้ปัญหาได้กับชีวิตจริง

2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดของศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ทำให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน

3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่างๆ ลดเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาบางอย่างลง แล้วไปเพิ่มเวลาให้เนื้อหาใหม่ๆ

4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตอบสนองต่อความสามารถในหลายๆ ด้านของผู้เรียน ช่วยสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติ “แบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence)

5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism)

2.2 สารการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร

1. ความหมายของสารการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร

สารการเรียนรู้ หมายถึงสารการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 8 กลุ่ม สารการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2556)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเกษตร เป็นการปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิต ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการเกษตรผสมผสาน โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ จึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี

กลุ่มการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน อาชีพ และเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม คุ่มค่าและมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (อวัศยา แสงทอง, 2554)

ดังนั้น สาระการเรียนรู้ทางการเกษตร จึงหมายถึง สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ในกลุ่มการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี เกี่ยวกับการเกษตรที่เป็นการปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิต ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการเกษตรผสมผสาน

2.3 ความรู้ (Knowledge)

1. ความหมายของความรู้

Bloom (1971) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่าคือ ความเข้าใจในเรื่องบางเรื่อง หรือสิ่งบางสิ่ง ซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ และความสามารถในการรู้ในทางปฏิบัติซึ่งมักเป็นสิ่งที่ทราบกันในกลุ่มคน และในความหมายนี้เองที่ความรู้นั้นถูกปรับเปลี่ยนและจัดการในหลายๆ แบบ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2543) ได้ให้คำอธิบายว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีแก้ไขปัญหา ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน “การแปล” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และ “การให้ความหมาย” ที่แสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นและข้อสรุป รวมถึงความสามารถในการ “คาดคะเน” หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น

อักษร สวัสดิ์ (2542) ได้ให้ความหมายของความรู้ ว่าหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงแบบของโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ระดับของความรู้

Bloom (1971) ได้แจกแจงรายละเอียดของระดับของความรู้แต่ละระดับไว้ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ (Recall) การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยู่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญาในการขยายความรู้ ความจำ ให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) ในเรื่องใด ๆ ที่มีอยู่เดิม ไปแก้ปัญหาคำถามที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรวบยอดมาผสมผสานกับความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจ และการนำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อย ที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อยๆ หรือส่วนใหญ่ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนดเกณฑ์ (Criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสินใจ การประเมินผล จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (Characteristics of Cognitive Domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

3. ประเภทของความรู้

เมธี ปิณฑานนท์ (2543) กล่าวถึง ความรู้แบบต่างๆไว้ ดังนี้

1. ความรู้แบบวิรูจน์ (Revealed) ความรู้ประเภทนี้รู้ได้จากการเปิดเผยความลับให้ปรากฏ

2. ความรู้ที่ได้มาโดยการสำนึกเอง (Intuitive) เป็นความรู้ที่ได้จากการที่บุคคลเกิดความ

สำนึกได้เอง ซึ่งความสำนึกได้เองนี้จะเกิดขึ้นภายในจิตสำนึก (Consciousness) ของความคิด (Idea)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความรู้ที่ได้มาโดยอาศัยเหตุผล (Rational) เป็นความรู้ที่ได้มาด้วยการใช้เหตุผลอย่าง เดียว ไม่รวมการสังเกตจากการกระทำ ความรู้ประเภทนี้ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักตรรกวิทยาและ คณิตศาสตร์เป็นรูปแบบของความรู้ ความจริงของความรู้แสดงให้เห็นได้ด้วยเหตุผลที่เป็น นามธรรม (Abstract Reasoning)

4. ความรู้เชิงประจักษ์ (Empirical) คือ ความรู้ที่ได้โดยการประจักษ์ที่ผ่านความรู้สึกจาก ประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 คือ การเห็น ได้ฟัง ได้ดมกลิ่น ได้สัมผัสแตะต้อง และได้ลิ้มรส ความรู้สึก เหล่านี้จะทำให้เกิดนิมิตทัศน์ในสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเรา

5. ความรู้ที่ได้มาจากผู้รู้ (Authoritative) ความรู้แบบนี้เป็นความรู้ที่ได้จากการอ้างผู้มีความรู้ อื่นๆ โดยตรง และเรายอมรับว่าเป็นจริง

2.4 ทศนคติ (Attitude)

1. ความหมายของทัศนคติ

Daley (1978) ได้กล่าวถึงทัศนคติว่า เป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่ อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงตอบสนองต่อสิ่งเร้า เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบ มาจากการรับสาร ที่จะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

สุวัชรีย์ เดชาธรรม (2544) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) โดยภาพรวมหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกของบุคคลมีต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อม อันมีแนวโน้มที่จะให้บุคคลแสดงปฏิกิริยา และกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางสนับสนุนหรือปฏิเสธ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็น ได้อย่างชัดเจน การที่จะรู้ถึงทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ได้ต้องใช้วิธีแปลความหมายของการแสดงออก

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดทัศนคติ

สุวัชรีย์ เดชาธรรม (2544) ได้อธิบายเกี่ยวกับทัศนคติไว้ ดังนี้

1. ประสบการณ์ (Experience) การที่บุคคลได้พบเห็นคุ้นเคยหรือทดลองสิ่งใดนับเป็น ประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) และการที่บุคคลได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่านเกี่ยวกับเรื่องใดนับเป็น ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience)

2. ค่านิยม (Value) แต่ละบุคคลมีค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ทั้งประสบการณ์และค่านิยมทำให้แต่ละบุคคลมี ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกันไป

3. ลักษณะของทัศนคติ

ลักษณะสำคัญของทัศนคติมี 4 ประการ คือ

1. ทัศนคติเป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมได้ตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หรือจะเรียกว่าสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง
2. ทัศนคติจะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา แต่มิได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง
3. ทัศนคติเป็นตัวแปรแฝงที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะนำไปในรูปของการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
4. ทัศนคติมีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผลและเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

4. องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบของทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของสติและเหตุผล (Cognitive Component) ในส่วนนี้เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่าง ตลอดจนผลต่อเนื่อง ผลได้ผลเสีย กล่าวคือ การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดมาใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมินข้อแตกต่างระหว่างส่วนนี้กับความรู้สึก คือการพิจารณาของบุคคลในส่วนที่จะมีลักษณะปลอดภัยจากอารมณ์ แต่จะเป็นเรื่องของเหตุผลอันสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล
2. ส่วนของความรู้สึก (Affective Component) หมายถึงบรรดาความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ รัก หรือเกลียดหรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ของบุคคล
3. ส่วนของแบบพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึงแนวโน้มอันที่จะมีพฤติกรรม (Action Tendency) แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมนี้ จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับส่วนของความรู้สึก ตลอดจนส่วนของสติและเหตุผล ส่วนของแบบพฤติกรรมนี้จะเป็นส่วนที่บุคคลพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาแสดงออกต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

5. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

1. การยินยอม (Compliance) จะเกิดได้เมื่อ บุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับ ความพอใจ จากบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่ยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับรางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และกระทำตาม ดังนั้น ความพอใจ ที่ได้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการยอมรับทำตามนั้น เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม หรืออิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิดการยอมรับนั้น

2. การเลียนแบบ (Identification) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจาก การที่บุคคล ต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ ทักษะคิของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับความต้องการภายใน ค่านิยม พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับ ค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะขึ้นอยู่กับ เนื้อหารายละเอียดนั้นๆ

2.5 พฤติกรรม (Behavior)

1. ความหมายของพฤติกรรม

Skinner (1957) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมว่า เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยสร้างความสัมพันธ์นำไปสู่การแสดงพฤติกรรม ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ มากกว่ากระบวนการคิดและปฏิกิริยาซึ่งเกิดขึ้นภายในที่สังเกตได้ยาก โดย พื้นฐานของพฤติกรรมคือสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

เกสเนอร์ จูทาวิจิตร (2540) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่สามารถสังเกตได้ ทั้งที่เป็นโดยธรรมชาติทางสรีระและที่จงใจกระทำ ซึ่งอาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และเป็น การกระทำที่สังเกตได้โดยอาจใช้ประสาทสัมผัสธรรมดาหรือใช้เครื่องมือช่วยการสังเกต

พัชรภาพร มาตย์วิเศษ (2551) ให้ความหมายว่า พฤติกรรม (Behavior) คือ กิริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาโต้ตอบเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (Stimulus) หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อาการแสดงออกต่าง ๆ เหล่านั้น อาจเป็นการเคลื่อนไหวที่สังเกตได้หรือวัดได้ เช่น การเดิน การพูด การเขียน การคิด การเต้นของหัวใจ เป็นต้น ส่วนสิ่งเร้าที่มากระทบแล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมก็อาจจะเป็นสิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) และสิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus)

2. ประเภทของพฤติกรรม

นงลักษณ์ ไหว้พรหม (2554) ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้ ดังนี้

นักจิตวิทยานิยมแบ่งพฤติกรรมได้เป็น 2 ประเภท

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยชัดเจน เช่น การพูด การหัวเราะ การร้องไห้ การเคลื่อนไหวของร่างกาย หรือแม้แต่การเต้นของหัวใจ ซึ่งผู้อื่นสังเกตได้ โดยอาศัยประสาทสัมผัส

2. พฤติกรรมภายใน หรือความในใจ (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นจึงจะรู้ ไม่แสดงออก เช่น ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย เช่น ขณะโกรธปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือดมีมาก ซึ่งพฤติกรรมนี้วัดได้โดยการสอบถามโดยตรง หรือวัดในระดับสูง คือการสอบถามทางอ้อม เช่น การใช้แบบสอบถาม หรือการใช้เครื่องมือช่วยวัด

พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก เช่น คนเราข่มขู่หรือข่มขู่แสดงกิริยาโดยสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดภายใน ถ้าต้องการศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับจิตใจ หรือพฤติกรรมภายในของคน ก็ต้องศึกษาจากส่วนที่สัมผัสได้ชัดเจนคือพฤติกรรมภายนอก

3. อิทธิพลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1. ปัจจัยที่เกิดจากตัวบุคคลเอง ตัวบุคคลมีความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ รายได้ สถานภาพของครอบครัว และอาชีพ โดยความแตกต่างในปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป

2. ปัจจัยด้านจิตวิทยา ความต้องการและแรงจูงใจ ความต้องการของบุคคลนั้นต้องการตอบสนองในเรื่องของด้านร่างกาย ความปลอดภัย ความต้องการให้สังคมยอมรับ ต้องการเด่น และต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต มีชื่อเสียง

3. การรับรู้ การรับรู้มีผลกับการกระตุ้น การทำความเข้าใจในลักษณะการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น กลุ่มของสินค้า สำหรับกลุ่มคนที่อยู่ในวัยทำงาน และกลุ่มของผู้สูงอายุ

4. ทศนคติ ทศนคติที่ดีกับภาพพจน์ มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งที่จะประสบความสำเร็จ จึงต้องสร้างทศนคติที่ดีให้กับบุคคล ให้เกิดการยอมรับ

2.6 โรงเรียนวิถีพุทธ

1. จุดเริ่มต้นโรงเรียนวิถีพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547) ได้อธิบายเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการพร้อมที่จะประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 โดยในหลักสูตรมีเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

“มาตรฐาน ส.1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส.1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส.1.3 ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข”

เพื่อช่วยให้โรงเรียนทั่วประเทศมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นแบบเดียวกัน โดยไม่มีการบิดเบือนหลักคำสอนพระพุทธศาสนา จึงได้มีการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหนังสือเรื่อง “การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” สำเร็จเรียบร้อยนำเสนอในที่ประชุมเรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทย พัฒนา : หัวใจปฏิรูปการศึกษา”

ต่อมา กระทรวงศึกษาธิการเรียกโรงเรียนที่สอนเน้นพระพุทธศาสนาว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” มีการระดมผู้ทรงคุณวุฒิจัดทำเอกสาร “แนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ” และเปิดรับสมัครโรงเรียนนำร่องเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ

2. โรงเรียนวิถีพุทธกับโรงเรียนระบบปกติทั่วไป

คำว่า วิถี ก็คือ มรรคหรือแนวทาง วิถีพุทธจึงหมายถึงแนวทางการดำเนินวิถีชีวิตแห่งชาวพุทธ (Buddhist Way of Life) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแบบชาวพุทธ ถ้าจะถามว่าหลักธรรมอะไรเป็นเครื่องแสดงถึงวิถีแบบชาวพุทธ คำตอบก็คือมรรคมีองค์ 8 เป็นวิถีแบบชาวพุทธ มรรคมีองค์ 8 สรุปลงในไตรสิกขา ได้ดังนี้

1. สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นอริสัสติกขา (ศีล)
2. สัมมาวายามะ สัมมาสดี สัมมาสมาธิ เป็นอริจิตตสิกขา (สมาธิ)
3. สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ เป็นอริปัญญาสิกขา (ปัญญา)

ดังนั้น วิถีพุทธจึงหมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภavana 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต และปัญญา

กระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธต้องบูรณาการไตรสิกขาเข้ากับกลุ่มสาระและกิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตร คือมีศีล สมาธิ ปัญญา ร้อยเรียงทุกกลุ่มสาระและกิจกรรมเข้าด้วยกัน

สรุปว่า โรงเรียนวิถีพุทธต้องฝึกอบรมผู้เรียนให้กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คำว่า “เป็น” ในที่นี้หมายถึง กิน อยู่ ดู และ ฟัง ตามหลักไตรสิกขานั้นเอง เมื่อมีไตรสิกขาเป็นเครื่องมือพัฒนาดังกล่าวมาแล้ว ผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนา การทั้ง 4 ด้าน ไปพร้อมกัน ได้แก่

1. พัฒนาการทางกาย (กายภavana)
2. พัฒนาการทางสังคม (ศีลภavana)
3. พัฒนาการทางจิต (จิตภavana)
4. พัฒนาการทางปัญญา (ปัญญาภavana)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เรียนมีการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านนี้จะเป็นคนเก่ง ดีและมีความสุข ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางกาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการศึกษาวิชาชีพและพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งส่วนหนึ่ง เป็นผลจากการศึกษาวิชาการที่ทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง
2. พัฒนาการทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการยึดมั่นในศีลธรรม รักษาระเบียบวินัย และจรรยาบรรณ จะให้ผู้เรียนเป็นคนดี
3. พัฒนาการทางจิตซึ่งเกิดจากการบริหารทางจิตให้มีสติ สมาธิ และคุณธรรมอื่นๆ จะทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นคนมีความสุข

โรงเรียนวิถีพุทธเหมือนกับโรงเรียนระบบปกติทั่วไปตรงที่เน้นพัฒนาการ 4 ด้านของผู้เรียน เป็นเป้าหมาย ดังนั้น ผู้เรียนในโรงเรียนวิถีพุทธก็ต้องศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพเหมือนผู้เรียนโรงเรียนระบบปกติทั่วไป ข้อแตกต่างก็คือโรงเรียนวิถีพุทธจะยึดพัฒนาการ 4 ด้านเป็นเป้าหมายแบบบูรณาการ ที่จะต้องพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้านโดยไม่แยกเป็นส่วนๆ เหมือนโรงเรียนระบบปกติทั่วไป

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนระบบปกติทั่วไปบางแห่งจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง บางแห่งจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี บางแห่งจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและดี โรงเรียนวิถีพุทธจะเน้นเป้าหมายแบบบูรณาการคือ ให้ผู้เรียนเป็นคนที่ทั้งเก่ง ดี และมีความสุข โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นเรื่องปัญหาในพุทธศาสนา เข้าใจว่าทุกสิ่งมีความไม่แน่นอน เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป และนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ มาเรียบเรียงให้เชื่อมโยงกัน เพื่อศึกษาและเรียนรู้สิ่งที่อยู่ภายในและภายนอกของมนุษย์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้

3. เป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ

เป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความเป็นคนที่เก่ง ดีและมีความสุข เป็นคุณลักษณะที่ต้องไปด้วยกันอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยคุณลักษณะทั้ง 3 ประการมีความสัมพันธ์แบบเกื้อหนุนส่งเสริมกันและกัน เพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่น การเป็นคนดีด้วยศีลจะทำให้มีวินัยในการเรียนผลที่ตามมาคือเรียนเก่งขึ้น การเป็นคนมีความสุขด้วยสติและสมาธิจะทำให้ตั้งใจเรียนและเรียนเก่งขึ้น การเป็นคนเรียนเก่งด้วยปัญญาจะทำให้เป็นคนดีที่ไม่เห็นแก่ตัวเพราะปัญญาช่วยให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

2.7 โรงเรียนทอสี

1. ประวัติของโรงเรียนทอสี

โรงเรียนทอสีเริ่มก่อตั้งจากระดับอนุบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 โดยครูใหญ่บุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ (ครูอ่อน) เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนทอสี ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาเดิมเน้นการเตรียมเอกสารนี้เป็นเอกสารให้ส่งงานให้ส่งให้เด็กเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความพร้อมของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกและมีความสุข เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ความรู้ทางวิชาการไม่ได้เป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด

หลังจากที่ได้จัดการศึกษาระดับอนุบาลเป็นเวลา 6-7 ปี จึงพบว่าพุทธศาสนามีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาวิถีชีวิตที่เป็นบุญกุศล และเมื่อผู้บริหารและครูได้ปฏิบัติธรรมต่อเนื่องมากขึ้น ก็เห็นชัดว่าการศึกษาและการดำเนินชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน การศึกษาไม่ใช่เป็นไปเพียงเพื่อหาความรู้ทางวิชาการ หรือแสวงหาทักษะเพื่อประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงตนและครอบครัว แต่ควรเป็นไปเพื่อพัฒนาชีวิตที่ถึงงามเพื่อสร้างประโยชน์ตน ประโยชน์ครอบครัว ชุมชน และสังคม ผู้บริหารจึงได้ขอคำปรึกษาจากพระอาจารย์ชยสาโร ซึ่งพระอาจารย์เสนอให้จัดตั้งโรงเรียนระดับประถม โดยให้จัดการศึกษาเป็นวิถีพุทธเต็มรูปแบบ ทั้งนี้พระอาจารย์พร้อมเป็นองค์ที่ปรึกษา เพื่อช่วยในการกำหนดทิศทาง และแนวดำเนินการ ด้วยเหตุนี้โรงเรียนทอสีที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล และระดับประถม จึงประกาศตัวเป็น โรงเรียนวิถีพุทธ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541

ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากพุทธศาสนา ในการพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงกำหนดเป็นนโยบาย ให้มีทางเลือกในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความสมัครใจ ซึ่งโรงเรียนทอสีได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ผ่านประสบการณ์ของโรงเรียน ในการกำหนดนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธของรัฐบาล โดยเน้นการสร้างเครือข่ายของกัลยาณมิตรเพื่อช่วยเหลือ แบ่งปัน สนับสนุน การร่วมมือกับชุมชน ร่วมมือกับสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการศึกษาวิถีพุทธทำได้จริง เป็นการสะท้อนภาพ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทั้งครู เด็ก ผู้ปกครอง มุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาสังคมที่มากขึ้น

1.1 ปรัชญาและนโยบาย

ปรัชญา

สร้างที่พึ่งแห่งตน เร่งฝึกฝนตนเป็นบัณฑิต

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวิถีพุทธ ที่เด็ก ครู และผู้ปกครอง มีความเป็นนักศึกษาตลอดชีวิตทั้งวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ เพื่อให้เป็นที่พึ่งของตนเอง พร้อมสร้างประโยชน์สุขต่อส่วนรวม

พันธกิจ

- 1.จัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาทั้ง 2 ระดับ คือระดับเด็ก และระดับผู้ใหญ่ ครู-ผู้ปกครอง
- 2.จัดการศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาชีวิต ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อนักศึกษาทั้ง 2 ระดับ ด้านวิชาชีพ (พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา) และด้านวิชาการ (ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สร้างและรักษาวัฒนธรรมเมตตา และวัฒนธรรมแสวงปัญญา
4. พัฒนาระบบการบริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการเรียนรู้
5. พัฒนานักศึกษา 2 ระดับ ด้วยคุณธรรมพุทธปัญญา 12 ประการ

1. สำรวมระวังอินทรีย์ (อินทรีย์สังวร ระวังรักษาทา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ)
2. รู้จักพอ รู้จักพอดี (มัตตัญญุตตา)
3. ไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)
4. อุดทน ใจสู้ (ขันติ)
5. ใฝ่รู้ ใฝ่ดี ใฝ่ความจริง (ฉันทะ)
6. พุดจริง ทำจริง จริงใจ (สัจจะ)
7. ขยัน ไม่เกียจคร้าน (วิริยะ ซากาเรียนุโยค)
8. เสียสละ (จาคะ)
9. ใจเอื้อ มีน้ำใจ (พรหมวิหาร/สังกหวัตถุ)
10. มีสติ
11. จิตแน่วแน่ (สมาธิ)
12. คิดเป็น (โยนิโสมนติการ) (โรงเรียนทอสี. 2556)

ภาพที่ 2 บรรยากาศภายใน โรงเรียนทอสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรชกร กล้าหาญ (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ เพศ และครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อในโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต และมีผลต่อความคาดหวังทางการศึกษาและอาชีพของนักศึกษา ทั้งนี้ความรู้สึกและการกระทำของนักศึกษายังมีความสัมพันธ์ต่อผลการเรียนของนักศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของความต้องการ ความคาดหวังเรื่องอาชีพการงานในอนาคต

ชญาทัศน์ รัตมะ โน (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนต่อวิชาชีพเกษตรกรรมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 จังหวัดสงขลา พบว่า จากการเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และประสบการณ์ของนักเรียนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ของกลุ่มนักเรียนที่เลือกและไม่เลือกเรียนต่อวิชาชีพเกษตรกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนในด้านความสนใจในอาชีพเกษตรกรรม แรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การได้รับข่าวสารและการแนะแนวการศึกษาและอาชีพเกษตรกรรม คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรในโรงเรียน นักเรียนส่วนมากเห็นว่าวิชาชีพเกษตรกรรมเป็นวิชาที่มีประโยชน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ และควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี โดยมีการสนับสนุนให้มีการเรียนวิชาชีพเกษตรกรรมให้มากขึ้น

สมศิริ วัฒนสิน (2548) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคนักปลอดสารพิษของชาวกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังบริโภคผักปลอดสารพิษ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างบริโภคผักปลอดสารพิษ คือความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง รองลงมาคือการบริโภคผักปลอดสารพิษเป็นผลดีต่อสุขภาพในระยะยาวและการได้รับอิทธิพลจากการได้รับข่าวสารเรื่องสุขภาพและอาหารปลอดสารพิษ ตามลำดับ สำหรับมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจบริโภคผักปลอดสารพิษในครั้งแรก คือ ความปลอดภัยของสารพิษตกค้าง รองลงมาคือการบริโภคผักปลอดสารพิษ เป็นผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว และ การได้รับอิทธิพลจากการชักชวนของผู้อื่น ได้แก่ เพื่อน ผู้มีชื่อเสียง แพทย์ ตามลำดับ

บวรพรรณ รัฐประเสริฐ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครู และบรรณาธิการโรงเรียนที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารด้านการบริหาร การเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง การสอนของครู และบรรณาธิการโรงเรียนที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร มีค่าดัชนีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรฐานที่ดี และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยพฤติกรรมของผู้บริหารด้านการบริหารส่งผลโดยตรงต่อการสอนของครู และบรรยากาศโรงเรียน และพบอีกว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยคือ การเลี้ยงดูของผู้ปกครองการสอนของครู และบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งผลของสภาพของตัวแปรทุกตัวมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้งานวิจัยมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

พิชญ์สินี ชมพูคำ (2554) ได้ศึกษาการสอนแบบโครงการด้วยการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับวิถีไทยโดยใช้สถิติเป็นฐาน สำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ชุดพัฒนาครุมีประสิทธิภาพ ครูมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด สามารถนำ ความรู้ไปใช้สร้างนวัตกรรมการสอนแบบโครงการฯ มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ทางสถิติหลังการอบรม ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานสถิติในการสอนแบบโครงการ สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สามารถทำโครงการได้จากการประเมิน 5 ด้าน อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและกระบวนการกลุ่ม ร้อยละ 90 ของนักเรียนอยู่ในระดับดี การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนด้านการจัดการเรียนรู้และด้านบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการของครูผู้สอน อยู่ในระดับดีทุกรายการ

รัตนะ บัวสนธ์ (2554) ได้ศึกษาวิธีการวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา พบว่า เกิดขึ้นจากการนำเอาแนวคิดวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพมารวมกันศึกษาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการศึกษานั้นๆ โดยหวังจะได้รับคำตอบที่เป็นความรู้ของปรากฏการณ์หรือตัวแปรดังกล่าวทั้งภาพกว้าง และภาพลึกหรือได้รับความรู้หลากหลายแง่มุมขึ้น ทั้งนี้การวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษาสามารถที่จะเลือกใช้แบบแผนการวิจัย 4 แบบแผนหลัก ได้แก่ 1) แบบแผนสามเส้า 2) แบบแผนรองรับภายใน 3) แบบแผนเชิงอธิบาย และ 4) แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก ซึ่งในแต่ละแบบแผนก็ยังแบ่งเป็นแบบแผนย่อยๆ หลากหลายแบบอีกด้วย แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานแต่ละแบบ มีความเหมาะสมกับปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยทางการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป การเลือกใช้แบบแผนการวิจัยใดๆ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการตอบปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก

สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี (2554) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่นำเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า คุณภาพชีวิตตามโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีจิตสำนึกและเจตคติที่ดี ด้านผลผลิตทางการเกษตรของโครงการ ด้านนักเรียนมีสุขภาพกายดี ด้านนักเรียนมีคุณลักษณะและสุนิษย์ที่ดี และด้านนักเรียนมีสุขภาพจิตดี ตามลำดับ และนักเรียนที่มี

เพศ อาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่นำเกษตรเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีอายุ ระดับ การศึกษาและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเกษตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตใน โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาที่น่าเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

อำพร สะดวก (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเกษตรกับเศรษฐกิจ พอเพียงเรื่องวิถีเกษตรพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธิ์บึงวิทยาคม พบว่า ชุดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาเกษตรกับเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องวิถีเกษตรพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน โพธิ์บึงวิทยาคม มีประสิทธิภาพ 83.28 และผลการศึกษาความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเกษตรกับเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องวิถีเกษตรพอเพียง นักเรียน มีความรู้อยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.05 คิดเป็นร้อยละ 91.89 ผลการศึกษาความพึง พอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเกษตรกับ เศรษฐกิจพอเพียง เรื่องวิถีเกษตรพอเพียง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

ศุภนิภา จารุมณีรัตน์ (2555) ได้ศึกษาการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการ ท่องเที่ยวในกลุ่ม ประชาคมเศรษฐกิจ ภูมิภาคศึกษาประเทศสิงคโปร์ โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยพบว่าภาครัฐ และภาคการศึกษาในประเทศสิงคโปร์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งเร่งเตรียมความพร้อมของประชาชนสู่การเป็น ประชากรโลก(Global Citizen) งานวิจัยพบว่า หลักสูตรฯ ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายใน ประเทศสิงคโปร์ โดยจุดเด่นของหลักสูตรฯ เน้นผสมผสานการเรียนรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์ จริง อย่างไรก็ตาม การบูรณาการความรู้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจัดเป็น จุดอ่อนสำคัญของ หลักสูตรฯ และควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรฯ เช่น ภาษาที่ใช้ในกลุ่ม ประเทศแถบอาเซียน เร่งสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน กระตุ้นให้ เกิดการร่วมมือในทุกภาคี เช่น โครงการฝึกปฏิบัติงานที่มีผลตอบแทนที่น่าดึงดูดใจ

นริศรา จริยะพันธุ์ (2555) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทางเลือกและ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทย โรงเรียนทางเลือกเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของรูปแบบการเรียนรู้ในสังคมไทยที่ถึงแม้ว่าแนวคิดของ โรงเรียนทางเลือกแต่ละ โรงเรียนจะมีหลักการและที่มาของแนวคิดที่แตกต่างกันแต่แนวคิดนั้นได้มีการนำมาบูรณาการและปรับใช้เพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย โดยแต่ละแนวคิดจะมีจุดเด่นใน การจัดการเรียนการสอนเฉพาะตัว รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนนั้นยังเป็นไปตามหลักการจัด กระบวนการเรียนรู้ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งไม่ได้มีความแปลก แยกหรืออยู่นอกเหนือหลักการเรียนรู้แต่อย่างใด รวมถึงเป้าหมายของ โรงเรียนทางเลือกก็มีความ

โดดเด่นในด้านการพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง และมีความ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พร้อมในทุกๆด้าน ดังนั้นจึงควรมีการผลักดันให้แนวคิดของโรงเรียนทางเลือกมีความกว้างขวางออกไปให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมไทย รวมทั้งเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่โรงเรียนอื่นๆในการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติที่จะเป็นกำลังของชาติสืบต่อไป

วิฑูรย์ วีรศิลป์ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบบูรณาการ รายวิชา ความจริงของชีวิต พบว่า การจัดกิจกรรมและการให้อิสระในการคิดของนักศึกษา นักศึกษามักจะ ทบทวนถึงสิ่งที่ตนมีประสบการณ์ แสดงความรู้สึกนึกคิด ความสนใจตลอดจน ความชอบ ไม่ชอบ กิจกรรมจะสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพ เจตคติ จินตนาการ ไหวพริบ การจัดกิจกรรมการคิดแก้ปัญหา เรื่องใดๆ ส่วนใหญ่่มักจะมองไปที่บุคคลอื่น แต่จะไม่มองว่าจุดที่ควรเปลี่ยนแปลงแท้จริงควร เริ่มต้นที่ตัวเราเองก่อน การจัดการความรู้แบบไตรสิกขาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยการลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสร้างสรรค์ฯ ต้องมี โยนิโสมนติการเป็นการจัด กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดถุวิวิธี คิดเป็นหรือคิดอย่างเป็นระบบ รู้วิธีหาเหตุผล แยกแยะปัญหาได้ โดยไม่เอาตนเองเป็นเหตุ สามารถนำหลักการความรู้ตามแนวทางอริยสัจ 4 มาใช้ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

สุนทร วัฒนาพร (2555) ได้ศึกษาการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการใน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุช่วง 25-34 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับประกาศนียบัตร ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มี รายได้อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อภาพรวมการท่องเที่ยวจังหวัด สมุทรสาครระดับสูงทุกด้าน โดยให้ความสำคัญด้านการตลาดการท่องเที่ยวสูงสุด ผลการวิจัยเชิง คุณภาพ พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาคร มีโครงสร้างหน้าที่และ บุคลากรของหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ส่วนด้านงบประมาณ มาจากภาครัฐเป็นหลัก ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัด สมุทรสาครพบว่า ด้านโครงสร้างหน้าที่ คือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไม่ได้ ขึ้นกับสังกัดเดียวกัน และประเด็นสำคัญคือการไม่มีคณะกรรมการร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ระดับจังหวัด ด้านบุคลากร คือภาครัฐยังมีบุคลากรน้อยและไม่มีความชำนาญอย่างแท้จริง ด้าน งบประมาณ คือการได้รับงบประมาณจากส่วนกลางน้อยมาก และที่สำคัญขาดการบูรณา การงบประมาณของภาครัฐ ด้านการมีสถานที่ดำเนินการอย่างเหมาะสม คือการไม่มีศูนย์ข้อมูล บริการนักท่องเที่ยว และที่สำคัญสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสาครไม่ได้มีสถานที่ ทำการของตนเอง ด้านการติดต่อสื่อสารและประสานงานของภาครัฐ คือไม่สามารถตั้งการข้าม สังกัดได้ ส่วนการประสานงานระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและภาคประชาชนปัญหาคือ แนวทาง ระเบียบขั้นตอนในการทำงานที่แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขวัญดิน สิงห์คำ (2556) ได้ศึกษาการบูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสตร์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน พบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนสัมมาสิกขาสิริระชะโตกเน้นการพัฒนาด้านคุณธรรมผ่านการเรียนรู้ร่วมกันของ วัด บ้าน โรงเรียน จากการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะได้รับการฝึกหัด และพัฒนาด้านศีลธรรม คุณธรรมและงานวิชาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาพึงพอใจในการจัดการศึกษาเพราะเป็นการจัดการศึกษาที่มีการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากตัวอย่างจริงไม่ใช่การทดลอง สร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเห็นที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆ ของชีวิตตามแนวทางของพระพุทธศาสนา แต่จากการศึกษายังพบอีกว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาคือ ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาที่จะมาดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

พัฒนา แสงทอง (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้แผนผังความคิด พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษโดยใช้แผนผังความคิด ทำให้นักเรียนมีทักษะภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าทางสถิติที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.83

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยผสมวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับวิจัยเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน โดยมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งหมด 48 คน และผู้ปกครอง จำนวน 48 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม ที่จัดทำขึ้นจากการศึกษาข้อมูลและผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับนักเรียน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิด กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพหลักของผู้ปกครอง เงินที่ได้จากผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือน สภาพที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรจากการบูรณาการของโรงเรียน แบบวัดความรู้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ ข้อใดที่ตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน ข้อใดที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) (มากที่สุด - น้อยที่สุด) ให้คะแนน 5 - 1

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) (มากที่สุด - น้อยที่สุด) ให้คะแนน 5 - 1

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับผู้ปกครอง เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สภาพที่อยู่อาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) (มากที่สุด - น้อยที่สุด) ให้คะแนน 5 - 1

3. การแปลความหมาย

1. เกณฑ์การแปลผลคะแนนจากข้อมูลที่รวบรวมโดยใช้แบบวัดความรู้แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน ได้แก่ (ประคอง กรรณสูต, 2542)

น้อย	=	1.00 – 5.99
ปานกลาง	=	6.00 – 10.99
มาก	=	11.00 – 15.99

2. การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่รวบรวมโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยแต่ละระดับจะมีค่าแทนตัวเลข 5 ระดับ เช่น ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด = 1 ถึง มากที่สุด = 5 เกณฑ์แปลผลคะแนน ได้แก่ (ประคอง กรรณสูต, 2542)

น้อยที่สุด	=	1.00 – 1.49
น้อย	=	1.50 – 2.49
ปานกลาง	=	2.50 – 3.49
มาก	=	3.50 – 4.49
มากที่สุด	=	4.50 – 5.00

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ความเหมาะสมของคำถาม และความเหมาะสมของการจัดลำดับคำถาม (ภาคผนวก ก.)

2. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index = CVI) ถ้าค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ได้ 0.8 ขึ้นไปถือว่าชัดเจนตรงตามเนื้อหา สูตรการคำนวณ ได้แก่ (ประคอง กรรณสูต, 2542)

$$CVI = \frac{\text{จำนวนคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ความคิดเห็นในระดับ 3 และ 4}}{\text{จำนวนคำถามทั้งหมด}}$$

$$CVI = \frac{157}{180} = 0.87$$

180

3. หาค่าความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2556 จำนวน 25 คน และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์หาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่าความเที่ยง โดยด้านความรู้ใช้วิธีของ Kuder-Richardson สูตร KR - 20 และด้านทัศนคติและพฤติกรรมกรปฏิบัติใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเที่ยงต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.7 ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ แสดงดังนี้ (ประกอบ วรรณสูตร. 2542)

ตารางที่ 1 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านความรู้ โดยวิธีของ Kuder-Richardson สูตร KR - 20

แบบสอบถาม	ค่าความเที่ยง
ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	0.77

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านทัศนคติและพฤติกรรมกรปฏิบัติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

แบบสอบถาม	ค่าความเที่ยง
ทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน	0.76
ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	0.94
พฤติกรรมกรปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน	0.70
เฉลี่ย	0.79

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งหมด 48 คน และผู้ปกครอง จำนวน 48 คน ตามแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งได้ครบตามจำนวนที่กำหนด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำมาประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. การแจกแจงความถี่ และร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนและผู้ปกครอง
2. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครอง ความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมกรปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมกรปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ Independent T-test และ One-way ANOVA กำหนดนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี นำเสนอการวิจัยเชิงคุณภาพก่อนการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพการบูรณาการของโรงเรียนเชิงลึก ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา และการจัดการบูรณาการของโรงเรียน แล้วนำมาสู่ภาพของการวิจัยเชิงปริมาณ ในการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติ กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1 การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี

1.1 ประวัติ ความเป็นมาในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

1.2 การจัดการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร และวิธีการเรียนการสอน

1.3 ปัญหาและอุปสรรค ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

2.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน จากการบูรณาการของโรงเรียนทอสี

ตอนที่ 4 ทัศนคติ

4.1 ทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน

4.2 ทัศนคติของผู้ปกครองต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน

ตอนที่ 6 เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1 การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี

1.1 ประวัติ ความเป็นมาในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

โรงเรียนทอสี ได้เริ่มก่อตั้งและจดทะเบียนเป็นโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปีพุทธศักราช 2533 โดยมีคุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชดาตะนันท์ (ครูอ้อน) เป็นผู้รับใบอนุญาต และได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนกำลังใจในการทำโรงเรียนจากครอบครัว จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเปิดสอนในช่วงแรก ร่วมกับได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรม ก็พบว่าพุทธศาสนามีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาการศึกษาและวิถีชีวิต จึงเกิดแรงบันดาลใจในการที่จะพัฒนาระบบการศึกษา โดยตั้งใจที่จะเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากเดิมที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางคอยให้ความรู้แก่เด็ก เป็นการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยที่เด็กสามารถตั้งคำถาม ค้นคว้า ปฏิบัติ และหาคำตอบให้กับตัวเองได้ เนื่องจากมีความเชื่อว่าเด็กหรือมนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาฝึกฝนได้ การศึกษาที่แท้จริงจะช่วยพัฒนาศักยภาพของเด็กแต่ละคนได้อย่างเต็มที่ และต้องช่วยให้เด็กเติบโตเป็นคนดีของสังคม สามารถพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จนในปีพ.ศ. 2541 ได้ขยายโรงเรียนเป็นระดับชั้นประถมและเริ่มดำเนินการโรงเรียนตามแนวนโยบายโรงเรียนระบบการศึกษาแนวพุทธตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยมีพระอาจารย์ชยสาโร ให้คำแนะนำการร่างหลักสูตร และแนวการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องตามแนวทางพุทธศาสนา

ภาพที่ 3 อาคารก่อกุศล (อาคารอนุบาล)

ที่มา : โรงเรียนทอสี (2556).

ภาพที่ 4 อาคารเพาะปัญญา (อาคารประถมศึกษา)

ที่มา : โรงเรียนทอสี (2556).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. เป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนทอติ

สร้างสังคมแห่งบัณฑิต คือพัฒนาแต่ละบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ทั้งครู เด็ก และผู้ปกครอง ตามหลักไตรสิกขา รู้จักและค้นพบศักยภาพของตนเอง ทั้งด้านความถนัด ความสามารถ รวมทั้งศักยภาพในการเรียนรู้ ฝึกฝนพัฒนาชีวิตตนเอง และช่วยพัฒนาสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป็นสังคมแห่งกัลยาณมิตร

2. นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนทอติ

1. การจัดการศึกษาเพื่อมนุษย์ในฐานะที่เป็น “ชีวิต” กำหนดสังคมไปสู่ความดีงาม ไม่ไปตามกระแส เป็นการศึกษาที่สมบูรณ์เป็นจริงทุกกาลเวลาและสถานที่ ให้ความรู้ ความสามารถทั้งทางวิชาการและวิชาชีพเพื่อการดำรงชีวิต เป็นการศึกษาเพื่อชาติไทยและสังคมส่วนรวม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาคนให้เก่ง ดี มีความสุข

2. หาทฤษฎีทางการศึกษาทั้งของในและต่างประเทศมาศึกษาประยุกต์ใช้ในแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ ในบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนทอติ

3. คิดค้นศึกษา และมุ่งมั่นปฏิบัติเพื่อให้ได้ผล และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานแห่งความดีงามตามหลักพุทธธรรม

4. มุ่งให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ทั้งครู เด็ก และผู้ปกครอง พัฒนาตนเองไปตลอดชีวิต

3. จำนวนครู และจำนวนนักเรียน ในแต่ละระดับชั้น

ทุกห้องเรียนจะมีครูประจำอย่างน้อย 2 ท่าน คือครูประจำชั้นและครูผู้สอน ตามจำนวนนักเรียนต่อห้องอย่างมาก 30 คน โดยแต่ละระดับชั้นเรียนอาจมีห้องเรียน 2 ห้อง เพื่อจัดการเรียนการสอน ตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างเต็มที่

4. หลักการจัดการศึกษาของโรงเรียนทอติ

การจัดการศึกษาของ โรงเรียนทอติ เกิดขึ้นจากความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มนุษย์มองสิ่งต่างๆเชื่อมโยงกัน ไม่มองมนุษย์แค่ฝ่ายเดียวแต่ต้องมองธรรมชาติทั้งหมด หลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนทอติจึงเป็นไปเพื่อการพัฒนาเด็ก ทั้งทางด้านวิชาการ และวิชาชีพ โดยมีคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่น ดังวลีที่ว่า “เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว”

โรงเรียนทอติจึงได้เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา เน้นการเรียนรู้ตามเนื้อหาและการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทัศนคติ และพฤติกรรม การปฏิบัติของตนเอง รู้จักเชื่อมโยงหลักการ และหาคำตอบ เพื่อให้เห็นภาพเชื่อมโยงความเป็นไป เรียนรู้สิ่งนอกตัวเพื่อให้เกิดปัญญา สามารถ

เชื่อมโยงการบูรณาการเพื่อพัฒนาตนเองได้ ตามหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนทอสีที่แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 หลักสูตรการศึกษา

ส่วนที่ 1 มอมนุชย์เป็น ชีวิต ซึ่งต้องมีการพัฒนา (ฝึกและฝน)

เพื่อพัฒนามนุชย์ทั้ง 3 ด้านให้มีชีวิตที่ดั่งงามในตัวของตนเองและสามารถ นำโลกสู่ทางโพธิ คือถูกต้องและดั่งงาม ตามหลักสัมมาทิฎฐิ ดังนี้

ด้านศีล

การศึกษาที่ฝึกด้านการดูแลพัฒนากายและสิ่งแวดล้อม การสัมพันธ์กับปัจจัย 4 ธรรมชาติ และเทคโนโลยี พฤติกรรม กฎ กติกา มีวินัยต่อตนเองและสังคม

ด้านสมาธิ

สุขภาพจิต มีความสุข แจ่มใส มีจิตใจที่ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เอิบอím ผ่องใส สงบเป็นสุข คุณภาพจิต มีจิตใจที่ประกอบด้วย คุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา เอื้ออารี มีมุฑิตาจิต มีความเคารพอ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู

สมรรถภาพจิต มีจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง กล้าหาญ มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นอดทน ทำงานจนสำเร็จ ด้วยสติ และสมาธิ

ด้านปัญญา

ศึกษาตนเอง - ผู้อื่น - สิ่งแวดล้อม โดยรู้จักกระบวนการ โยนิโสมนสิการ รู้จักเหตุปัจจัย คิดวิเคราะห์ และมีความใฝ่รู้ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ส่วนที่ 2 มอมนุชย์ เป็น ทรรพยากร ทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคม

โรงเรียนทอสีจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ แบ่งเป็น 2 หัวข้อ

การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย

“การศึกษาเริ่มต้นเมื่อ คน กิน อยู่ เป็น” การศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาคือพัฒนาด้านวิชาชีวิตและวิชาการ โดยใช้บทเรียนจากวิถีชีวิตประจำวัน การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นการฝึกให้รู้จัก“งาน” และ “หน้าที่” ด้วยความเข้าใจ เห็นคุณค่า มีปัญญา เพื่อให้เข้าใจการทำงานด้วยตนเอง เคารพงาน เคารพหน้าที่ของตน เมื่อเรา “ฝึก” มนุชย์ให้มีพฤติกรรมคุ้นเคยที่ดั่งงามได้ ให้รู้คุณค่าการ “ฝน” ทำในสิ่งที่ดั่งงาม ถูกต้อง แม้จะไม่ถูกใจเป็นการสร้างวินัยที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองทั้งด้านชีวิตและการเรียนรู้ เป็นการสร้างคุณลักษณะของจิตใจที่มีความเข้มแข็ง “สุขง่าย ทุกข์ยาก” ให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถทำควบคู่กันไปได้กับความรู้ทางด้านวิชาความรู้ที่มีความจำเป็นกับเด็กตามวัย

หัวใจสำคัญในการฝึกและพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัยให้เกิดมีความคิดเห็นที่ถูกต้องในการใช้ชีวิต การปฏิบัติตัวต่อผู้คนและโลกรอบตัวหรือที่เรียกว่า “สัมมาทิฐิ” กัลยาณมิตรโดยเฉพาะ พ่อแม่ นับว่าสำคัญที่สุด เพราะสามารถชี้แนะ ชักจูง เป็นแบบอย่าง และหยิบยื่นสิ่งต่างๆ ให้กับเด็ก ดังนั้นการพัฒนาจึงต้องทำควบคู่กัน ไปทั้งในระดับผู้ใหญ่และเด็ก แยกส่วนออกจากกันไม่ได้

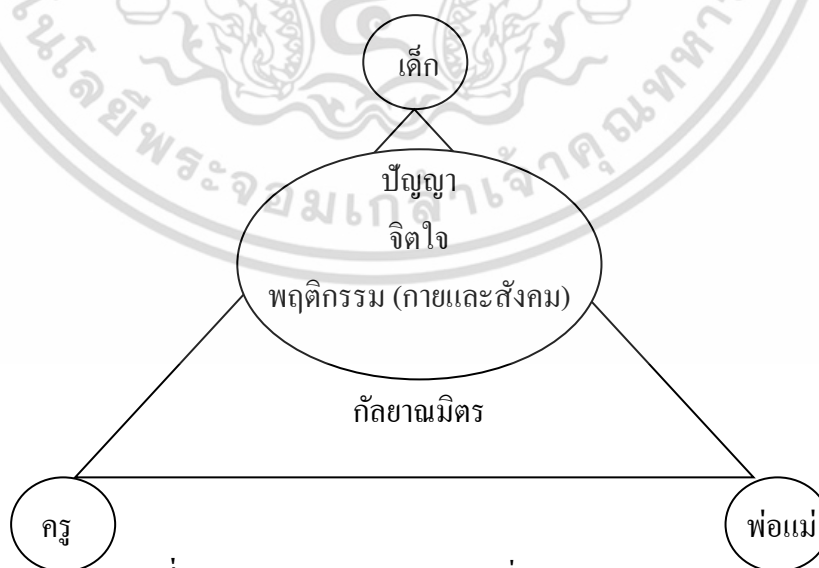
การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

“ชีวิตคือการศึกษา การศึกษาคือชีวิต” เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมโรงเรียนทอสี เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการเชื่อมโยง โลกรอบตัวและสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยง ต่อเนื่อง ส่งผลต่อกันตามหลักเหตุและปัจจัย เป็นความรู้และความเข้าใจเรื่องราวภายนอก มองให้เห็นความเป็นไปทั้งหมด เป็นหนึ่งเดียวกัน แต่การจัดการเรียนรู้ไม่ควรมองเพียงการเรียนวิชาความรู้ส่วนตัวที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้ต้องเป็นไปเพื่อสร้างให้เกิดปัญญา ด้วยการเชื่อมโยงความรู้ภายนอกเข้ามาเพื่อพัฒนาชีวิตด้านในของตนเอง เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านพฤติกรรม (กายและสังขม) จิตใจ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา รู้จักและค้นพบศักยภาพของตนเอง ทั้งด้านความถนัด-ความสามารถ (วิชาการ) และศักยภาพในการเรียนรู้

หัวใจของการพัฒนาตนเองด้วยการนำหลักธรรมะที่สำคัญในพุทธศาสนา คือ โยนิโสมนสิการ เข้ามาใช้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิต เพื่อฝึกการใช้ความคิดที่ถูกต้อง วิถีรู้จักคิด พิจารณา กลับนกรองหาเหตุผล นับเป็นการปูพื้นฐานความพร้อมสู่พุทธปัญญา

4.2 กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาสามเหลี่ยมแห่งกัลยาณมิตร

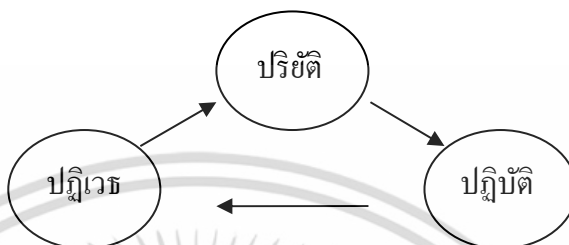
ภาพที่ 5 กระบวนการพัฒนาสามเหลี่ยมแห่งกัลยาณมิตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครู, เด็ก และผู้ปกครอง - สังคมแห่งกัลยาณมิตรเกิดกระบวนการพัฒนา

- ปัญญา
- จิตใจ
- พฤติกรรม (กายและสังคม)

กระบวนการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม

ภาพที่ 6 กระบวนการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม

ปฏิบัติ : การเรียนรู้จากตำรา

ปฏิบัติ : การลงมือปฏิบัติสิ่งที่ตนได้ศึกษามา

ปฏิเวธ : การสรุปประเมิน การเข้าใจตลอด การบรรลุผลปฏิบัติ การวิเคราะห์ สิ่งที่ปฏิบัติ

รวบรวมเป็นความรู้ นำกลับไป กระบวนการอีกครั้ง (โรงเรียนทอสี. 2556)

1.2 การจัดการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร และวิธีการเรียนการสอน

การจัดการบูรณาการสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนทอสี เน้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้าสู่การเรียนรู้ทั้งในส่วนของหัวข้อที่เรียนและวิถีชีวิตประจำวัน บูรณาการเชื่อมโยงกับวิชาต่างๆ ตามเนื้อหาการเรียนการสอนหลัก เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและเป็นองค์รวม การศึกษาจึงเกิดได้ตลอดเวลา เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เป็นการจัดการศึกษารูปแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมของเนื้อหา มากกว่าการสอนองค์ความรู้ในแต่ละวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหา ของครู การบูรณาการผ่านการเรียน การทำกิจกรรม และวิถีชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

โดยการจัดการบูรณาการสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนทอสี มีเป้าหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เป็นไปตามกระบวนการของไตรสิกขา ครบทั้งศีล สมาธิ ปัญญา บูรณาการทั้งด้านทักษะและสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งสาระการเรียนรู้จะต้องสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวทั้งทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และ เทคโนโลยี เพื่อรู้จักตนเอง พัฒนาตนเองให้ถูกต้องดีงาม และเป็นสัมมาทิฐิ โดยแบ่ง

ออกเป็น 4 สาระหลัก คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. มนุษย์

ในฐานะที่เป็นมนุษย์ เป็นหลักการที่ควรให้ความสำคัญสูงสุด โดยมุ่งให้การศึกษาและปัจจัยเกื้อหนุนอื่น เพื่อช่วยให้แต่ละชีวิตเจริญ งอกงาม เข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ มีความรู้ในการประกอบอาชีพ

2. สังคม

ระบบทางสังคมที่ช่วยให้เห็นเหตุปัจจัย นำไปสู่ความสำเร็จ บนหลักความรู้ ความจริง ตามกฎธรรมชา เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยผลสำเร็จทางสังคม ไม่ใช่เป้าหมายหลัก แต่สภาพแวดล้อม บรรยากาศที่ให้โอกาสแก่นมนุษย์ให้สามารถพัฒนาตนได้ เข้าถึงชีวิตที่ดั่งงามอย่างแท้จริงต่างหากที่เป็นเป้าหมายที่แท้จริงทางสังคม

3. ธรรมชาติ มนุษย์ควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อธรรมชาติ ไม่ควรมองตนเองแยกออกจากธรรมชาติ อยู่ร่วมกันอย่างดี การปฏิบัติต่อธรรมชาติอย่างไรก็ส่งผลต่อมาถึงตัวมนุษย์และสังคมในที่สุด มนุษย์ที่พัฒนาตนเองจะได้รับประโยชน์จากธรรมชาติ โดยใช้เป็นที่พัฒนาชีวิตตนเองทุกด้าน จนสมบูรณ์ด้วยจิตใจและปัญญา

4. เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต แต่การใช้เทคโนโลยีนั้นควรเป็นการพัฒนา ประดิษฐ์ ผลิด ใช้เทคโนโลยีโดยไม่ทำลายธรรมชาติ ช่วยประหยัดพลังงาน ไม่ปล่อยของเสีย ช่วยกำจัดของเสีย เช่นขยะ การหมุนเวียนเอากลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ เพื่อให้เกิดความเคยชินต่อการบริโภคเทคโนโลยี ไม่สะดวกสบาย ตามค่านิยมการบริโภคไปอย่างเดียว

การบูรณาการสาระการเรียนรู้ของ โรงเรียนทอสี จึงสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 โดยมีการจัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง สรุปได้เป็นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทอสี ดังนี้

การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ภาคการศึกษาในแต่ละปี

ภาคเรียนที่ 1 กลางเดือนพฤษภาคม – ปลายเดือนกันยายน

ภาคเรียนที่ 2 ต้นเดือนพฤศจิกายน – กลางเดือนมีนาคม

ภาคเรียนที่ 1 (บทเรียนที่ 5) “เมล็ดพันธุ์แห่งความดี” : ข้าว สิ่งมีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับ
สิ่งแวดล้อม

สาระสำคัญ : เรียนรู้เรื่อง “ข้าว” และปัจจัยที่ทำให้เจริญเติบโต เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึง
ระบบความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งรู้จัก
ศึกษา วิเคราะห์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลกระทบจากการบริโภคของมนุษย์ ผ่านกระบวนการทำ
นาด้วยตนเอง

เด็ดดอกไม้อะไรก่อนถึงดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ ภาคเรียนที่ ๑

๐๐ สร้างเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณค่า
และงดงาม ด้วยวัฒนธรรมร่มเมตตา
วัฒนธรรมสร้างปัญญา

๐ เมล็ดพันธุ์กับตัวฉัน (สัปดาห์ ๑-๕)

- ๑. ถ่ายทอดสู่ชุมชนทางวัฒนธรรม - ป้ายที่ดำเนินกิจกรรม
- ๒. วิชาสัมพันธ์ - ทบปรีช้อ - วิชาสัมพันธ์
- ๓. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ - ทรัพยากรท้องถิ่น
- ๔. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี - ชาติพันธุ์
- ๕. ทรัพย์สินปัญญาในถิ่นอีสาน ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๖. ศาสนาทางปัญญาในถิ่นอีสาน - ไร่เลื่อน ไร่หมุน

๐ มาเรียนในห้องทุ่ง (สัปดาห์ ๑๐-๑๓)

- ๑. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ - ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๕. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๖. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๗. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๘. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๙. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๐. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๑. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน

๐ ศึกษา สืบสาว หาเหตุปัจจัย เพราะมีสิ่งนั้น
สิ่งหนึ่งนี้ เพราะไม่มีสิ่งนั้น สิ่งหนึ่งไม่เกิด “ดับ”
๐ สร้างเหตุให้ดี

๐ ธรรมชาติของเมล็ดพันธุ์ (สัปดาห์ ๕-๙)

- ๑. วิชาสัมพันธ์ ตามสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต
- ๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๕. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๖. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๗. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๘. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๙. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๐. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๑. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๔. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๕. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๖. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๗. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๘. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๑๙. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๐. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๑. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๔. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๕. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๖. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๗. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๘. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๒๙. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๐. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๑. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๔. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๕. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๖. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๗. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๘. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๓๙. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๐. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๑. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๒. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๓. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๔. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๕. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๖. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๗. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๘. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๔๙. ไร่เลื่อน ไร่หมุน
- ๕๐. ไร่เลื่อน ไร่หมุน

บทเรียนที่ ๕ เมล็ดพันธุ์แห่งความดี

ภาพที่ 7 ภาคเรียนที่ 1 (บทเรียนที่ 5) “เมล็ดพันธุ์แห่งความดี”

ที่มา : โรงเรียนทอสี (2556).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคเรียนที่ 2 (บทเรียนที่ 6) “กินสู่แผ่นดิน” : ประเทศไทย

สาระสำคัญ : เรียนรู้เรื่องแผ่นดินไทยผ่าน “ข้าว” อาหารหลักของชาวไทยทุกภาค เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยในเรื่องความแตกต่างของลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อลักษณะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ภูมิอากาศ ความชื้นกับปริมาณ น้ำฝน ลักษณะทางชีวภาพ เช่น ชนิดพันธุ์ของพืชและสัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนแต่ละท้องถิ่น

เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ ภาคเรียนที่ ๒

๐ พระแม่ธรณี แม่โพสพให้
โดยขุใหม่หวังผลตออบแทน
เรา “ผู้รับ” ซักควรรวดแทนคุณแผ่นดิน

- ๐ เก็บเกี่ยววิถีชีวิต แบ่งปัน จัดสรร (สัปดาห์ ๑-๕)
- ๑. ชั่วฤดูร้อนจำ - หนีร้อนชั้ฤดู
- ๑. โศรกพรพินทกย - ันใจ
- ๑. ไฟฟ้าในบ้าน
- ๑. แร้งและกรเดลีอนที่ - แร้งไม้ถ่วง - ด้ง - ด้ง แร้งเสียดกาน
- ๑. มนุษย์ได้บสิ้วเวดล้อมและกรพชกกรรรวมทอ
- ๑. สักขมเวดล้อมในรูมบั้น
- ๑. สักขมเมืออและกรมท
- ๑. รพลลพปลดอกรดักกรไทย
- ๑. ประดิษทุคคส์ดัก
- ๑. ักขย “ประตุเซริ่มทบ - ใจ” (รงรอนทอสิ)
- ๑. ักขยเก็บเก็บ ลวงเงกเก็บทว
- ๑. ักขยลักรรรมทอสิมบชือ

- ๐ ร้อยเรียงเชื่อมโยง ประโยชน์งาน ประโยชน์ทาน (สัปดาห์ ๖-๙)
- ๑. ไฟฟ้าในบ้าน - ักสรนอดลงานรทกรนรทอชึ่งพชกรโพสพ
- ๑. เทคโพคยี่และสรลนเทค
- ๑. ทรใช้ศกรรทอทมปฏีทินไทย
- ๑. บุคคส์ดักขอวไทย
- ๑. บุคคส์ดักขอวไทย

- ๐ เมล็ดพันธุ์ใจงามไปสู่แผ่นดิน (สัปดาห์ ๑๐-๑๕)
- ๑. ดินสู่แผ่นดิน
- ๑. ักขยสิ่มพินร์
- ๑. ความสิ่มพินร์ พงขล้งมีโพสพ แลรรวมทอ
- ๑. ักสรนอดลกรพทกย - ันใจ
- ๑. ักขยและกรเงงในทงกรดัก
- ๑. ักสรนอดลทอสมมตทุคคส์ดักขอว

บทเรีัยหที่ ๖ คินสู่แผ่นดิน

ภาพที่ 8 ภาคเรียนที่ 2 (บทเรียนที่ 6) “กินสู่แผ่นดิน”

ที่มา : โรงเรียนทอสิ (2556).

วิธีการเรียนการสอน โรงเรียนทอสิได้จัดเนื้อหาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 แต่ปรับให้เชื่อมโยงและมีความหมายต่อชีวิตจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ โดยเน้นพัฒนาเด็กตามศักยภาพ เอาใจใส่ในวิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความถนัดที่แตกต่างกันของเด็ก จึงจัดให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลได้มีโอกาสใช้ความสามารถของตน สร้างประโยชน์และแสดงออกอย่างมี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป้าหมาย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากบุคคลรอบข้าง ผ่านความมุ่งมั่นของผู้บริหารและครู ที่มุ่งมั่นให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเชื่อมโยงแนวคิดวิถีพุทธและนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรกับทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งสินค้าเกษตรและอาหารของไทย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเกษตร มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษตร สามารถตั้งคำถาม ค้นคว้า ปฏิบัติ และหาคำตอบด้วยตัวเอง พัฒนา ฝึกฝนได้ผ่านการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของเด็กแต่ละคน ให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม สามารถพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสะท้อนได้จากคำให้สัมภาษณ์ของคุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนนท์ ผู้บริหารโรงเรียน และคุณรุจจักษณ์ มีแสง คุณพุทธชาติ นกชม คุณวิชาญ แน่นอุดร คุณฉัตรชัย มามั่งคั่งครูประจำชั้นและครูผู้สอนโรงเรียนทอสี (2556) ดังนี้

คุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนนท์ ผู้บริหาร โรงเรียน กล่าวว่า

“ถ้าเราวิเคราะห์ให้ดีเราจะพบว่า ทำไมการศึกษาจึงเน้นแต่เพียงการให้ความรู้ทางวิชาการ เมืองไทยที่น่าจะเป็นผู้นำทางการศึกษาแต่กลับยังไม่ใช่ เพราะการทำหลักสูตรที่เน้นแต่วิชาการทำได้ง่าย ส่วนการทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาชีวิตเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย จึงทำให้คนไม่สนใจที่จะทำ สาเหตุที่เด็กมีปัญหามากมายในสังคมจึงเกิดขึ้น เพราะไม่มีหลักในชีวิต โรงเรียนสอนแต่วิชาการทำให้เราหมดความมั่นใจในตัวเอง ชีวิตต้องมีความสมดุลทั้งวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีวิต ชีวิตจะพัฒนาได้ต้องฝึกและฝน เช่นการกินผัก การตื่นเช้า ไม่ชอบเราก็ต้องฝึกใจกิน ฝึกใจตื่น เราเรียนกันอาหาร 5 หมู่มีอะไรบ้าง ประโยชน์พืชผักการเกษตรเป็นอย่างไร แต่ในชีวิตจริงไม่เคยสนใจ กินตามใจไม่รู้จักคุณค่า จนร่างกายป่วย เกิดการสิ้นเปลือง เราจึงควรให้ความสำคัญกับบทเรียนธรรมชาติที่เกิดขึ้น ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม ชวนให้มองและคิดในแง่มุมต่างๆ จากการช่วยงานที่บ้าน เช่น การช่วยงานในครัว การช่วยรดน้ำดูแลต้นไม้ เด็กๆจะได้เรียนรู้ เช่น ได้รู้ชื่ออุปกรณ์ วิธีใช้ การแยกประเภท การจัดเก็บอีกมากมาย บทเรียนชีวิตจึงเป็นบทเรียนที่มีค่าต่อชีวิต พฤติกรรมและจิตใจ ทำให้เด็กได้ประโยชน์จากความรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิต เพื่อพัฒนาชีวิตของเขา”

คุณรุจจักษณ์ มีแสง ครูประจำชั้นและครูผู้สอนโรงเรียนทอสี กล่าวว่า

“การบูรณาการของโรงเรียนทอสี เป็นการสอนโดยการนำแนวคิดทางวิถีพุทธเข้าไปสอดแทรก การเรียนเรื่องธรรมชาติหรือต้นไม้ สอนให้เด็กเข้าใจชีวิต ต้องมีการเอื้ออาทรต่อกันในทุกชีวิต ไม่ใช่คนเป็นศูนย์กลาง จะเอาประโยชน์อะไรจากธรรมชาติก็ได้ ไม่ว่าเราจะทำอะไรจะมีผลกระทบกับธรรมชาติ และในที่สุดก็จะมีผลกระทบกับตนเอง ก็จะต้องให้เด็กๆเข้าใจว่าสิ่งที่เรียนนั้นมีผลกับชีวิตอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โยงเข้ากับชีวิต และโยงกลับไปสังครอบตัว มีสติและฉลาดที่จะเรียนรู้แก้ไขปัญหา ส่วนการไปทัศนศึกษาที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสถานที่จริง เรียนรู้การทำงาน วิถีชีวิตชาวนา ที่สำคัญเพื่อให้เด็กได้รู้คุณค่ากว่าจะเป็นข้าวให้เรารับประทานมีขั้นตอนมากมาย จึงต้องให้ความสำคัญต่อข้าวและการรับประทานข้าวให้หมดจาน และสามารถนำความรู้มาปรับใช้เพื่อพัฒนาตนเอง รู้จักแก้ปัญหา รับผิดชอบตนเอง และงานของตนเองที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงต้องฝึกฝนและพัฒนาตนเองตลอดเวลาในการสำรวมทั้งกาย วาจาใจ เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งปัจจุบันและในอนาคต”

คุณพุทธชาติ นกชม ครูประจำชั้นและครูผู้สอน โรงเรียนทอสี กล่าวว่า

“โรงเรียนทอสีเน้นการเรียนเป็นวิถีชีวิต ไม่มีการท่องจำ แต่เน้นวิชาชีวิตเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การอยู่ร่วมกัน ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เห็น และสอดแทรกธรรมชาติ โดยการสอนผ่านกิจกรรมเน้นให้เกิดกระบวนการคิด ความคิดสร้างสรรค์แบบบูรณาการ โดยทุกคนต้องมีความเสมอภาคกัน มีสัมมาคารวะ ร่าเริง แจ่มใส สมวัย ใช้ชีวิตแบบพอเพียง รู้จักการประหยัดใช้สิ่งของอย่างรู้คุณค่า เรียนรู้ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน เมื่อพบเจอปัญหาที่สามารถพูดคุยและแก้ไขได้ด้วยตัวเองอย่างมีสติ”

คุณวิชาญ แน่นอุคร ครูผู้สอน โรงเรียนทอสี กล่าวว่า

“การเรียนการสอนวิถีพุทธ เป็นการเรียนการสอนให้เด็กรู้จักหน้าที่ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกันออกไป เรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ตลอดเวลา จากการเรียนรู้ประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กสามารถเล่าเรื่องราวจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ เปิดใจตัวเองมองที่ตัวเอง ว่าตัวเองถนัดเรื่องอะไร และนำไปพัฒนาตัวเองช่วยเหลือตนเองได้ตามวิธีการคิดที่หลากหลายแตกต่างกัน แต่ต้องเป็นไปในเป้าหมายเดียวกัน อย่างมีเหตุผล และดูว่าเกิดประโยชน์หรือโทษต่อใครอย่างไรบ้าง เพื่อให้เข้าใจว่าสิ่งนั้นมีผลกับชีวิตอย่างไร”

คุณฉัตรชัย มามั่งคั่ง ครูผู้สอน โรงเรียนทอสี กล่าวว่า

“การเรียนตามวิถีชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กอยากมาโรงเรียนมาสถานที่ที่มีความสุข สามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ผสมผสานกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ให้เด็กได้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง วิเคราะห์ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้จดจำในสิ่งที่ปัญหาและสามารถลดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง เป็นการช่วยให้เด็กเรียนรู้ชีวิตจริงๆ ฝึกเรียนรู้เรื่องของใจตัวเอง ฝึกกระบวนการคิด รู้ในความสามารถของตัวเอง เพื่อพัฒนาตนเอง”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากการเรียนการสอนด้านวิชาการแล้วโรงเรียนยังมีกิจกรรมเสริมความรู้ในแต่ละวันที่เด็กจะได้มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์ที่เด็กควรได้รับ โดยการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมนั้นคำนึงถึงระยะเวลาความสนใจของเด็ก และความสมดุลของกิจกรรมทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต โดยกำหนดตารางวิถีชีวิตในแต่ละวัน ดังนี้

ตารางวิถีชีวิตประถม	
เวลา	กิจกรรม
07.55 น.	ทอจิตเจริญสติ เคารพธงชาติ/ สวดมนต์นั่งสมาธิ/ ฝึกระเบียบวินัยมารยาท กิจกรรมเคลื่อนไหว/ พุดคุยกันอย่างอบอุ่นยามเช้า(HOME ROOM)
08.50 น.	ทอสมองคล่องคิด (เรียนทักษะคณิตศาสตร์หรือภาษาไทย)
09.40 น.	รับประทานของว่าง
10.00 น.	ทอปัญญาโลกน้อมห้ศรัทธา (เรียนรู้เนื้อหาหน่วย/ บูรณาการสาระวิชา)
11.40 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.40 น.	วิชาพิเศษ (กีฬากลางแจ้ง/ ว่ายน้ำ/ ดนตรี/ ศิลปะ/ ลูกเสือเนตรนารีและกิจกรรมชมรม)
15.10 น.	ทอจิตคิดประมวล ทบทวนการเรียนรู้ประจำวัน/ มอบหมายงาน ขอบคุณ-ขอโทษกันและกัน/ ดูแลความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้าน/ สวดมนต์
15.30 น.	ผู้ปกครองรับนักเรียนกลับบ้าน (วันศุกร์เลิกเรียน 14.45 น.)

และจัดกิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่เพื่อความหลากหลายในการเรียนรู้ โดยทางโรงเรียนมีนโยบายไปทัศนศึกษาเทอมละ 2-3 ครั้ง และมีการเน้นการเรียนรู้สาระการเกษตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทบทวนและรู้จักตนเอง พัฒนาดนในเรื่องต่างๆ เช่น การรับประทานผักให้มากขึ้น ปรับตัวเพื่อเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น เรียนรู้วิชาชีวิต ความรู้รอบตัว เก็บเกี่ยวประสบการณ์ รับและพัฒนาด้านวิชาความรู้ของตนเองให้มากขึ้น และรู้จักแก้ปัญหาอย่างถูกต้องโดยมีครู และผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษา

โดยกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้มีการสำรวจระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น แปลงผัก และต้นไม้ เรียนรู้การปลูกผักสวนครัว การเตรียมดินใส่ปุ๋ย และเปรียบเทียบกับเมล็ดพันธุ์ว่าสภาพแวดล้อมมีผลต่อการเจริญเติบโต ทำให้เด็กเข้าใจและรู้จักพัฒนาดนเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 9 แปลงเกษตรภายในโรงเรียนทอสี

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต การปรับตัวเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าว อุปกรณ์ ขั้นตอนต่างๆ เพื่อไปทัศนศึกษาที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้าว ชนิดพันธุ์ และองค์ประกอบต่างๆ ของเมล็ดข้าว การคัดเมล็ดพันธุ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเมล็ดข้าว การอยู่ร่วมกันพึ่งพากันของสิ่งมีชีวิตในนา ขั้นตอนการหว่านข้าว ขั้นตอนการดำนา การถอนกล้า การเก็บเกี่ยว ขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูป เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าทางโภชนาการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้าวกับการเกษตร และระบุปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกับเมล็ดพันธุ์เพื่อย้อนดูตนเอง เพิ่มทักษะในการเก็บข้อมูล การบันทึกผล เพื่อเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยมีรายละเอียดการไปทัศนศึกษาที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องทั้ง 3 ครั้ง ดังนี้

ทัศนศึกษาที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ครั้งที่ 1

เดินทางไปที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เพื่อไปเตรียมพื้นที่แปลงนา สังเกตการไถนาโดยใช้ควายไทย การหมักเศษฟาง การปรับปรุงดิน ได้เรียนรู้วิธีการใช้งานอุปกรณ์เครื่องมือของชาวนา เช่น คันไถ คราด ยุงข้าว เครื่องสีข้าว นอกจากนี้ที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมวิถีชีวิตชาวนาบ้านภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน โดยครั้งนี้เด็กได้สัมผัสวิถีชาวนาบ้านภาคอีสาน ได้เรียนรู้การอนุรักษ์น้ำ การทำนา และวิธีการเก็บรักษาข้าว

ทัศนศึกษาที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ครั้งที่ 2

เดินทางไปที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เรียนรู้เรื่องการเตรียมพันธุ์ข้าว คัดเมล็ด แช่ข้าว และหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวลงแปลง เรียนรู้การปลูกข้าวในนาขั้นบันได การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การทำฝายชะลอความชุ่มชื้น รวมทั้งเรียนรู้วิถีชาวนาบ้านภาคเหนือ

ทัศนศึกษาที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ครั้งที่ 3

เดินทางไปที่เกี่ยวข้าว และนอนค้างคืนที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เพื่อเรียนรู้ความต่อเนื่องของกระบวนการทำนาหลังจากการเก็บเกี่ยว ได้เรียนรู้อุปกรณ์เครื่องมือ การเกี่ยวข้าว ฟาดข้าว หุงข้าวด้วยกระบอกไม้ไผ่ และการแปรรูป เพื่อฝึกวิเคราะห์ปัญหา จดจำในสิ่งที่ปัญหา และสามารถลดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่โรงเรียนทอสีจัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 10 กิจกรรมการเรียนรู้เครื่องมือทางการเกษตรที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง

ภาพที่ 11 กิจกรรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง

ภาพที่ 12 กิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง

1.3 ปัญหาและอุปสรรค ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

ปัญหาการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาด้านจำนวนครูผู้สอน ซึ่งสาเหตุมาจากครูผู้สอนประสงค์ที่จะลาออก ดังนั้นเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษา ทางโรงเรียนจึงควรมีการสำรวจอัตราครูผู้สอนและวางแผนไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ล่วงหน้าในการรับสมัครครูผู้สอนใหม่ หรือทำการหมุนเวียนตำแหน่งงานใหม่ และยังพบปัญหาในการที่โรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่มีเด็กนักเรียนไม่มากเหมือนกับโรงเรียนทั่วไป แต่มีค่าเล่าเรียนที่ค่อนข้างสูง การที่จะจัดการบูรณาการสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนนั้น ต้องการทรัพยากรเป็นจำนวนมาก สัดส่วนของครูต่อนักเรียนทางเลือก ครูหนึ่งคนต้องดูแลเด็กไม่มาก จึงไปกระทบกับเรื่องของต้นทุน เมื่อกระทบกับต้นทุนทำให้ไปกระทบกับการที่ทำให้มีโรงเรียนทางเลือกไม่มากนัก รัฐบาลจึงควรจัดระบบที่จะมีครู มีทรัพยากรที่เพียงพอ ที่จะทำให้เกิดทางเลือกแก่นักเรียนทุกคนหรือนักเรียนส่วนใหญ่ได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาในส่วนของนักเรียนที่เข้ามาสมัครเรียน ซึ่งถึงแม้ว่าทางโรงเรียนจะมีการคัดสรรนักเรียนอยู่แล้วแต่ทางผู้ปกครองควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เริ่มต้นจากที่บ้านมาก่อน เมื่อมาถึงโรงเรียนจึงสามารถที่จะเรียนรู้ได้รอบด้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องการศึกษาจึงไม่ใช่แค่โรงเรียนแต่ทุกหน่วยต้องช่วยกัน

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

นักเรียนจำนวน 48 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 8.64 ปี อาชีพหลักของผู้ปกครองเป็นเจ้าของกิจการหรือประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 41.70 รองลงมาคือพนักงานเอกชน ร้อยละ 29.20 ส่วนใหญ่ได้รับเงินจากผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 72.90 รองลงมาคือ 1,001 – 1,500 บาท ร้อยละ 14.60 สภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.30 คือบ้านเดี่ยว รองลงมาคืออาคารพาณิชย์ อพาร์ทเมนต์ และคอนโดมิเนียม ร้อยละ 12.50 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน (N = 48)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	32	66.70
หญิง	16	33.30
2. อายุ		
น้อยกว่า 9 ปี	17	35.40
มากกว่าหรือเท่ากับ 9 ปี	31	64.60
$\mu = 8.64$ ปี $\text{Max} = 9.00$ ปี $\text{Min} = 8.00$ ปี $\sigma = 0.48$ ปี		
3. อาชีพหลักของผู้ปกครอง		
ราชการ/วิสาหกิจ	6	12.50
พนักงานเอกชน	14	29.20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ	20	41.70
อื่นๆ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)	8	16.70
4. ได้รับเงินจากผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 1,000 บาท	35	72.90
1,001 – 1,500 บาท	7	14.60
1,501 บาท ขึ้นไป	6	12.50
5. สภาพที่อยู่อาศัย		
บ้านเดี่ยว	39	81.30
ทาวน์เฮาส์	3	6.30
อื่นๆ (อาคารพาณิชย์/ อพาร์ทเมนท์/คอนโดมิเนียม)	6	12.50

2.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองจำนวน 48 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.10 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 42.77 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 50.0 รองลงมาคือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 45.80 อาชีพหลักเป็นเจ้าของกิจการหรือประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 41.70 รองลงมาคือพนักงานเอกชน ร้อยละ 29.20 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 79.20 รองลงมาคือ 20,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 8.30 สภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.30 คือบ้านเดี่ยว รองลงมาคืออาคารพาณิชย์ อพาร์ทเมนท์ และคอนโดมิเนียม ร้อยละ 12.50 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง (N = 48)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	11	22.90
หญิง	37	77.10
2. อายุ		
30-34 ปี	1	2.10
35-39 ปี	4	8.30
40-44 ปี	31	64.60
45-49 ปี	12	25.00

$\mu = 42.77$ ปี $Max = 48.00$ ปี $Min = 33.00$ ปี $\sigma = 2.94$ ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าอนุปริญญา	2	4.20
ปริญญาตรี	22	45.80
สูงกว่าปริญญาตรี	24	50.00
4. อาชีพหลัก		
ราชการ/วิสาหกิจ	6	12.50
พนักงานเอกชน	14	29.20
เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ	20	41.70
อื่นๆ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)	8	16.70
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
20,001 – 25,000 บาท	4	8.30
30,001 – 35,000 บาท	2	4.20
35,001 – 40,000 บาท	2	4.20
40,001 บาท ขึ้นไป	38	79.20
อื่นๆ	2	4.20
6. สภาพที่อยู่อาศัย		
บ้านเดี่ยว	39	81.30
ทาวน์เฮาส์	3	6.30
อื่นๆ (อาคารพาณิชย์/ อพาร์ทเมนท์/คอนโดมิเนียม)	6	12.50

**ตอนที่ 3 ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการ
บูรณาการของโรงเรียนทอสี**

นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.80 รองลงมาคือ มีความรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 29.20 โดยรวมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 9.66$ คะแนน) (ตารางที่ 5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 ระดับความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร (N = 48)

ระดับความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ปานกลาง (6.00 – 10.00)	34	70.80
มาก (11.00 – 15.00)	14	29.20
มากที่สุด – น้อยที่สุด	12.00 - 7.00	
ค่าเฉลี่ย $\pm \sigma$	9.66 $\pm$ 1.19 (ระดับปานกลาง)	

ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรที่นักเรียนตอบได้ถูกต้องมากที่สุดคือคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ร้อยละ 100.00 รองลงมาคือคำถามเกี่ยวกับขั้นตอนในการทำนา และแหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์ ในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 97.90 ส่วนที่ตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุดคือคำถามเกี่ยวกับความหมายของฝักสวนครัว ร้อยละ 52.10 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การตอบข้อคำถามความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน (N = 48)

ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ร้อยละ	
	ตอบได้ถูกต้อง	ตอบผิด
เครื่องมือที่ใช้ในการทำนา	81.30	18.70
ขั้นตอนในการทำนา	97.90	2.10
วิธีการรดน้ำในแปลงเพาะปลูก	58.30	41.70
ความหมายของฝักสวนครัว	52.10	47.90
ผลของการปลูกฝักสวนครัวที่มีต่อครอบครัว	66.70	33.30
ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช	66.70	33.30
แหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์	97.90	2.10
ชนิดสัตว์ที่สามารถใช้เป็นแรงงานและใช้เป็นอาหาร	81.30	18.70
วิธีป้องกัน โรคให้กับสัตว์	79.20	20.80
การอนุรักษ์ทรัพยากร	100.00	0.00
ความสำคัญของทรัพยากรน้ำ	95.80	4.20
สาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง	89.60	10.40

ตอนที่ 4 ทศนคติ

4.1 ทศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 3 ของโรงเรียนทอสี

นักเรียนมีทศนคติโดยรวมต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.86$) โดยเห็นด้วยมากที่สุดในการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่

หลากหลาย ($\mu = 4.44$) รองลงมาคือการทำโรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นประโยชน์ของเอกสารนี้ กรุณาอย่าเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต หากมีการนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต กรุณาแจ้งให้ทราบเพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไข และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และภูมิปัญญาไทย ($\mu = 4.33$) ส่วนที่นักเรียนเห็นด้วยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลางคือ การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง ($\mu = 2.52$) (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ทศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน (N = 48)

ทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน	μ	σ	ระดับ
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น	4.08	0.82	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช	3.88	0.89	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง	2.52	1.25	ปานกลาง
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้เข้าใจการเรียนมากขึ้น	3.65	1.02	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย	4.44	0.82	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตรได้อย่างเหมาะสม	4.10	0.92	มาก
โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย	4.33	0.75	มาก
โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนด้านการเกษตร	3.88	1.00	มาก
การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม	3.90	1.18	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม	4.19	0.86	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆ ได้	3.46	0.98	ปานกลาง
การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.96	1.01	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3.98	0.97	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.04	1.09	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา	3.56	1.21	มาก
เฉลี่ยรวม	3.86	0.98	มาก

4.2 ทัศนคติของผู้ปกครองต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี

ผู้ปกครองมีทัศนคติโดยรวมต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) โดยเห็นด้วยมากที่สุดในการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย ($\mu = 4.50$) รองลงมาคือการที่โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย ($\mu = 4.41$) ส่วนที่ผู้ปกครองเห็นด้วยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลางคือ การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง ($\mu = 2.81$) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 8 ทศนคติของผู้ปกครองต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร (N = 48)

ทัศนคติของผู้ปกครองต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	μ	σ	ระดับ
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น	4.18	0.60	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช	3.85	0.74	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง	2.81	1.00	ปานกลาง
โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้เข้าใจการเรียนมากขึ้น	4.12	0.63	มาก
โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย	4.50	0.58	มากที่สุด
โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตรได้อย่างเหมาะสม	4.29	0.58	มาก
โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย	4.41	0.49	มาก
โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนด้านการเกษตร	3.93	0.69	มาก
การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม	4.37	0.63	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม	4.20	0.71	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆ ได้	3.43	0.76	ปานกลาง
การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.89	0.66	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3.66	0.78	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.14	0.74	มาก
การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ปัญหา	3.77	0.75	มาก
เฉลี่ยรวม	3.97	0.70	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$) โดยมีพฤติกรรมในการปลูกต้นไม้โดยไม่ใช้สารเคมีมากที่สุด ($\mu = 4.48$) รองลงมาคือเลือกรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดภัยจากพิษ ($\mu = 4.33$) และนักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลางคือเก็บเศษพืชจากการทำการเกษตรไปทิ้ง ($\mu = 2.56$) (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 9 พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร (N = 48)

พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	μ	σ	ระดับ
ได้เรียนรู้วิชาการเกษตรภายในโรงเรียน	3.54	0.84	มาก
ได้เรียนรู้วิชาการเกษตรภายนอกโรงเรียน	4.08	0.96	มาก
ได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้	4.17	0.85	มาก
ได้ทำกิจกรรมการปลูกข้าวที่โรงเรียนจัดให้	4.17	1.09	มาก
ได้ทำอาหาร จากผลผลิตทางการเกษตร	3.79	1.18	มาก
ปลูกต้นไม้ โดยไม่ใช้สารเคมี	4.48	0.89	มาก
เก็บเศษพืชจากการทำการเกษตรไปทิ้ง	2.56	1.48	ปานกลาง
ดูแลรักษาพืชผักที่ปลูกด้วยการใส่ปุ๋ย	3.54	1.14	มาก
ดูแลจัดการปริมาณน้ำที่ใช้ปลูกพืชผัก	3.35	1.00	ปานกลาง
รับประทานผักหรือผลไม้ที่ได้ปลูกเอง	3.27	1.30	ปานกลาง
เลือกรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดภัยจากพิษ	4.33	1.09	มาก
ปลูกพืชผักสวนครัว ภายในบ้าน	3.38	1.57	ปานกลาง
ปลูกไม้ผล ภายในบ้าน	2.96	1.52	ปานกลาง
ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ภายในบ้าน	3.19	1.52	ปานกลาง
ดูแลสัตว์เลี้ยง ภายในบ้าน	3.35	1.37	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.61	1.18	มาก

ตอนที่ 6 เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทอสีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (ตารางที่ 13)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รองลงมาคือ มีความรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 29.20 โดยรวมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 9.66 คะแนน โดยเรื่องที่นักเรียนมีความรู้มากที่สุดคือ การอนุรักษ์ทรัพยากร อธิบายได้ว่า จากปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ จึงทำให้ปัจจุบันเกิดความสนใจและตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น โรงเรียนทอสี จึงได้มีการประยุกต์การเรียนการสอนของโรงเรียน จัดตั้งกลุ่มชุมชน เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างความคิดและจิตสำนึกที่ดีให้แก่ นักเรียน ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของอำพร สะดวก (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเกษตรกับเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องวิถีเกษตรพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไพโรจน์วิทยาคม พบว่า เมื่อเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเกษตรกับเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องวิถีเกษตรพอเพียง นักเรียนมีความรู้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.05 เป็นร้อยละ 91.89

2. ทักษะคิดต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทอสี และผู้ปกครองมีความสอดคล้องกัน นักเรียนและผู้ปกครองมีทักษะคิดโดยรวมต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก โดยเห็นด้วยมากที่สุดในการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย อธิบายได้จากเนื้อหาวิชาที่ได้เรียน ประสบการณ์การทำกิจกรรม การดำเนินชีวิต ทำให้ได้คิดวิเคราะห์และปฏิบัติจริง เห็นประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งจะสามารนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานและการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาทัศน์ รัตมะโน (2547) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนต่อวิชาชีพเกษตรกรรม ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 จังหวัดสงขลา พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชางานเกษตรใน โรงเรียน นักเรียนส่วนมากเห็นว่าวิชาชีพเกษตรกรรมเป็นวิชาที่มีประโยชน์สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ และควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี

3. พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.61 โดยมีพฤติกรรมในการปลูกต้นไม้โดยไม่ใช้สารเคมีมากที่สุด อธิบายได้ว่า สาเหตุมาจากการที่โรงเรียนทอสีให้ความสำคัญในการสนับสนุนให้มีการบริโภคปลอดสารพิษ ทำให้นักเรียนเห็นถึงการรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดสารพิษเป็นสำคัญ รวมถึงการที่ผักหรือผลไม้ที่ปลอดสารพิษ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของสมศิริ วัฒนสิน (2548) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของชาวกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างบริโภคผักปลอดสารพิษ คือความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง รองลงมาคือ การเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริโภคผักปลอดสารพิษเป็นผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว และการได้รับอิทธิพลจากการได้รับ
ข่าวสารเรื่องสุขภาพและอาหารปลอดสารพิษตามลำดับ

4. เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของ
นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ
ปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ
ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทักษะ ทักษะ
ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติ
ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
อธิบายได้ว่า สาเหตุมาจากอายุและประสบการณ์ ที่ได้รับการปลูกฝังที่ดีจากโรงเรียน ได้ส่งผล
โดยตรงต่อเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 9 ปี มีความรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับหนึ่งจากประสบการณ์
หรือสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีส่งผลต่อพฤติกรรมปฏิบัติทางการเกษตรของเด็ก ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรชร กล้าหาญ (2541) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษา
โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ เพศ และครอบครัวมี
ความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อในโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต และมีผลต่อความ
คาดหวังทางการศึกษาและอาชีพของนักศึกษา ทั้งนี้ความรู้สึกและการกระทำของนักศึกษายังมี
ความสัมพันธ์ต่อผลการเรียนของนักศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของความต้องการ ความคาดหวังเรื่อง
อาชีพการงานในอนาคต

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียนทอสี เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ทัศนคติ กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับวิจัยเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 48 คน และผู้ปกครอง จำนวน 48 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา Independent T-test และ One-way ANOVA และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ ผู้บริหาร โรงเรียนทอสี คุณรุจจักษณ์ มีแสง คุณพุทธชาติ นกชม คุณวิชาญ เน่นอุดร คุณฉัตรชัย มามั่งคั่ง ครูประจำชั้นและครูผู้สอน จำนวน 5 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการบูรณาการของโรงเรียนทอสี

ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 9.66 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 15.00 คะแนน)

2. ทักษะคตินักเรียนและผู้ปกครองต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

ทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร นักเรียนและผู้ปกครองมีทัศนคติสอดคล้องกันต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.86 และ 3.97 ตามลำดับ โดยเห็นด้วยมากที่สุดคือโรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลางคือโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง

3. พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.61 โดยมีพฤติกรรมในการปลูกต้นไม้โดยไม่ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารเคมีมากที่สุด และนักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติน้อยที่สุดในระดับปานกลาง คือเก็บเศษพืชจากการเกษตรไปทิ้ง

4. เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรม ดังนั้นควรเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับเด็ก โดยผ่านกิจกรรมในวิถีชีวิตประจำวันที่ได้พบเป็นประจำ ให้เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเองนอกเหนือจากที่ครูจัดขึ้น เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับวิถีชีวิตประจำวัน และรู้จักหน้าที่ของตน

2. จากการศึกษาพบว่าเด็กมีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรเพิ่มเวลาในการปฏิบัติให้มากขึ้น เนื่องจากนักเรียนส่วนมากชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการปฏิบัติลงมือทำกิจกรรมจริงมากกว่าที่จะนั่งเรียนในห้องเป็นส่วนใหญ่ และการปฏิบัติลงมือทำกิจกรรมจริงยังสามารถช่วยสร้างประสบการณ์ตรง เสริมความเข้าใจและช่วยพัฒนาเด็กได้ดีกว่า

3. จากการศึกษาพบว่าอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติ ดังนั้นโรงเรียนควรทำการศึกษาและกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่เด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจได้มากขึ้นในข้อคำถาม สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเผยแพร่แนวคิด วิธีการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทางเลือก เพื่อเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาที่สนใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

2. ควรมีการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมของผู้เรียนตั้งแต่เริ่มเรียนเพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและผลของการศึกษาทางเลือกในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากรูปแบบของโรงเรียนทอสี และศึกษาถึงคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว เพื่อ

การบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- เกศินี จุฑาวิจิตร. 2540. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- กรวรรณ งามสม. 2551. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.kroobannok.com/blog/view.php?article_id=3735 [10/10/2556].
- ขวัญฤดี เกิดทรัพย์. 2552. หลักสูตรบูรณาการ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://portal.in.th/innotiw/page/1427/> [10/10/2556].
- ขวัญดิน สิงห์คำ. 2556. “บูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสตร์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน.” วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชญาทัศน์ รัตมะโน. 2547. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนต่อวิชาชีพเกษตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3, จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ตติยาพร จารุมณีรัตน์. 2555. “การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ ภูมิภาคศึกษาประเทศสิงคโปร์.” วารสารการบริการและการท่องเที่ยว. 7(2) : 69-85.
- นงลักษณ์ ไหว้พรหม. 2554. จิตวิทยาทั่วไป. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี : สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นริศรา จริยะพันธุ์. 2555. “การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทางเลือกและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บรรชกร กล้าหาญ. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต. งานวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่.
- บวรพรรณ รัฐประเสริฐ. 2552. “พฤติกรรมของผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครู และบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ประคอง กรรณสูต. 2542. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2543. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสาน วงศ์ฟื้น. 2552. การบูรณาการการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษา "วิชาเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.scbfoundation.com/projects/wcms/docs/uploads/doc_13483076671179645062.pdf. [10/10/2556].

พัชรพร มาตย์วิเศษ. 2551. พฤติกรรมมนุษย์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.learners.in.th/blogs/posts/203344+&cd=2&hl=th&ct=clnk&gl=th> [3/4/2556].

พิชญ์สินี ชมพุกา. 2554. การสอนแบบโครงการด้วยการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับวิถีไทยโดยใช้สถิติเป็นฐาน สำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พัฒนะ แสงทอง. 2556. "การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด." วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต.

เมธี ปิลาธนนานนท์. 2543. **ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2547. **โรงเรียนวิถีพุทธ**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. 2554. "วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา" **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 2(2) : 7-20.

โรงเรียนทอสี. 2556. **ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thawischool.com> [10/10/2556].

วิฑูรย์ วีรศิลป์. 2555. การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบบูรณาการ รายวิชา ความจริงของชีวิต. งานวิจัย สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

สุวิทย์ มูลคำ. 2543. **วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. กรุงเทพฯ : ภาพการพิมพ์

สุวัชรีย์ เดชาธอมร. 2544. "ความรู้และทัศนคติของบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์." วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุชาดา จักรพิสูทธิ ชัชวาล ทองดีเลิศ อิศรา สุขคงคาร์ตณกุล ถ้ายอง เตียสกุล และสาทร สมพงษ์.

2548. **การศึกษาทางเลือก : โลกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สมศิริ วัฒนสิน. 2548. **พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของชาวกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการตลาด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี. 2554. "คุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่นำเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ เขต 3."

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สุนทร วัฒนาพร. 2555. “การบริหารจัดการยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการในจังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2556. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://designtechnology.ipst.ac.th/php/?Itemid=508&option=com_content&view=article&id=65 [26/11/2557].

อักษร สวัสดิ์. 2542. “ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อำพร สะดวก. 2554. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเกษตรกับเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องวิถีเกษตรพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไพโรจน์วิทยาคม [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.oknation.net/blogprint.php?id=698493> [9/7/2557].

อวิศยา แสงทอง. 2554. **งานเกษตรนารี** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://sites.google.com/site/kruawasaya/kar-thangan-laea-xachiph/ngan-kestr> [26/11/2557].

Bloom, B. S. 1971. **Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York : McGraw-Hill.

Daley, R. R. 1978. “A study of Relationships between Environment and Student Achievement.” **Dissertation Abstracts International**. 43(2) : 3796.

Skinner, B. F. 1957. **Verbal Behavior**. New York : Appleton-Century-Crofts.

Wilber, K. 2000. **Integral Psychology: Consciousness, Spirit, Psychology, Therapy**. Boston & London : Shambhala.

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดังรายนามต่อไปนี้

1. ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ อาจารย์ประจำภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. ผศ.ดร.ไพบุลย์ แจ่มพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ดร.ฐานิศร เศษธารง ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจและวิเคราะห์การวางแผนกลยุทธ์ บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข
แบบประเมินแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินแบบสอบถาม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ด้านเนื้อหา)

แบบประเมินแบบสอบถามการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน
 ระดับ 1 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา
 ระดับ 2 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเล็กน้อย
 ระดับ 4 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	1 ไม่เหมาะสม	2 แก้ไขมาก	3 แก้ไขน้อย	4 เหมาะสม
1. ด้านความรู้ ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร				
1.1 คำถามข้อที่ 1				
1.2 คำถามข้อที่ 2				
1.3 คำถามข้อที่ 3				
1.4 คำถามข้อที่ 4				
1.5 คำถามข้อที่ 5				
1.6 คำถามข้อที่ 6				
1.7 คำถามข้อที่ 7				
1.8 คำถามข้อที่ 8				
1.9 คำถามข้อที่ 9				
1.10 คำถามข้อที่ 10				
1.11 คำถามข้อที่ 11				
1.12 คำถามข้อที่ 12				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	1 ไม่เหมาะสม	2 แก้ไขมาก	3 แก้ไขน้อย	4 เหมาะสม
<p>2. ด้านทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร</p> <p>2.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น</p> <p>2.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช</p> <p>2.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง</p> <p>2.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้เข้าใจการเรียนมากขึ้น</p> <p>2.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย</p> <p>2.6 โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตรได้อย่างเหมาะสม</p> <p>2.7 โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย</p> <p>2.8 โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนด้านการเกษตร</p> <p>2.9 การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม</p> <p>2.10 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม</p> <p>2.11 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆ ได้</p> <p>2.12 การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้</p> <p>2.13 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p> <p>2.14 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>2.15 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา</p>				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	1 ไม่เหมาะสม	2 แก้ไขมาก	3 แก้ไขน้อย	4 เหมาะสม
3. ด้านพฤติกรรมปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านเกษตร 3.1 ได้เรียนรู้วิชาการเกษตรภายในโรงเรียน 3.2 ได้เรียนรู้วิชาการเกษตรภายนอกโรงเรียน 3.3 ได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้ 3.4 ได้ทำกิจกรรมการปลูกข้าวที่โรงเรียนจัดให้ 3.5 ได้ทำอาหาร จากผลผลิตทางการเกษตร 3.6 ปลูกต้นไม้ โดยไม่ใช้สารเคมี 3.7 เก็บเศษพืชจากการทำการเกษตรไปทิ้ง 3.8 ดูแลรักษาพืชผักที่ปลูกด้วยการใส่ปุ๋ย 3.9 ดูแลจัดการปริมาณน้ำที่ใส่ปลูกพืชผัก 3.10 รับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลูกเอง 3.11 เลือกรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดสารพิษ 3.12 ปลูกพืชผักสวนครัว ภายในบ้าน 3.13 ปลูกไม้ผล ภายในบ้าน 3.14 ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ภายในบ้าน 3.15 ท่านเลือกบริโภคสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินแบบสอบถาม ผู้ปกครอง (ด้านเนื้อหา)

แบบประเมินแบบสอบถามการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน
 ระดับ 1 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา
 ระดับ 2 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเล็กน้อย
 ระดับ 4 หมายถึง ท่านเห็นว่าแบบสอบถาม เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	1 ไม่เหมาะสม	2 แก้ไขมาก	3 แก้ไขน้อย	4 เหมาะสม
1. ด้านทัศนคติผู้ปกครองในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านเกษตร 1.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 1.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช 1.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง 1.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้เข้าใจการเรียนมากขึ้น 1.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย 1.6 โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตรได้อย่างเหมาะสม 1.7 โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย 1.8 โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนด้านการเกษตร 1.9 การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>1.10 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม</p> <p>1.11 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆ ได้</p> <p>1.12 การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้</p> <p>1.13 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p> <p>1.14 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>1.15 การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา</p>				
---	--	--	--	--

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวการสัมภาษณ์

เรื่อง การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน โรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร

1. ประวัติ ความเป็นมาในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร
2. การจัดการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร และวิธีการเรียนการสอน
3. ปัญหาและอุปสรรค ในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามความจริงของท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. ปัจจุบันท่านอายุ (โปรดระบุ ..... ปี)

3. อาชีพหลักของผู้ปกครอง

1. ราชการ/วิสาหกิจ 3. เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ
2. พนักงานเอกชน 4. อื่นๆ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)

4. ท่านได้รับเงินจากผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือนเท่าใด

1. ไม่เกิน 1,000 บาท
2. 1,001 – 1,500 บาท
3. 1,501 ขึ้นไป

5. สภาพที่อยู่อาศัย

1. บ้านเดี่ยว
2. ทาวน์เฮาส์
3. อื่นๆ (อาคารพาณิชย์/อพาร์ทเมนท์/คอนโดมิเนียม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรจากการบูรณาการของโรงเรียน
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย X ในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดไม่ใช่เครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน

ก. คราด	ข. เสียม
ค. เคียว	ง. รถไถ

2. ข้อใดไม่ใช่ขั้นตอนในการทำงาน

ก. ใช้ควายไถนา	ข. ใช้เคียวเกี่ยวข้าว
ค. ฟาดข้าว	ง. นำข้าวไปสีที่โรงสีข้าว

3. ข้อใดเป็นวิธีการรดน้ำในแปลงเพาะปลูกที่ถูกต้อง

ก. ใช้กระป๋องตักรด	ข. ใช้สายยางฉีดน้ำเป็นฝอยๆ
ค. ใช้สายยางปล่อยน้ำให้ท่วมแปลง	ง. ตักน้ำรดทีละต้น

4. ผักสวนครัว หมายถึงข้อใด

ก. ผักที่ปลูกไว้ตามรั้วหรือบริเวณบ้าน	ข. ผักที่ปลูกไว้เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์
ค. ผักที่ปลูกไว้เพื่อเพาะขยายพันธุ์	ง. ผักที่ปลูกไว้เพื่อใช้ในการปรุงอาหาร

5. การปลูกผักสวนครัวมีผลดีต่อครอบครัวอย่างไร

ก. ช่วยกำจัดวัชพืชในดิน	ข. สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในบ้าน
ค. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย	ง. ทำให้คนในครอบครัวมีอาชีพ

6. ดินชนิดใดเหมาะต่อการปลูกพืชมากที่สุด

ก. ดินเหนียว	ข. ดินร่วน
ค. ดินทราย	ง. ดินเลน

7. แหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์คือข้อใด

ก. ทราย	ข. หิน
ค. ซากพืช	ง. แร่

8. สัตว์ชนิดใดที่มีประโยชน์ สามารถใช้เป็นแรงงานและใช้เป็นอาหารได้

ก. หมู	ข. ช้าง
ค. วัว	ง. ม้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของโรงเรียน
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามระดับความคิดเห็นของท่าน

รายการทัศนคติต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ ด้านการเกษตรของโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
1. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร แล้วทำให้ ท่านมีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น					
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร แล้วทำให้ ท่านมีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช					
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร แล้วทำให้ ท่านมีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง					
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ช่วยทำให้ เข้าใจการเรียนมากขึ้น					
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการ ปฏิบัติที่หลากหลาย					
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมมีส่วนร่วมด้านการเกษตร ได้อย่าง เหมาะสม					
7. โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการ เกษตร และภูมิปัญญาไทย					
8. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับ การเรียนด้านการเกษตร					
9. การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่าง เหมาะสม					
10. การเรียนเกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม					
11. การเรียนเกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆ ได้					
12. การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ประจำวันได้					
13. การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
14. การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
15. การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ปัญหา					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามระดับการปฏิบัติของท่าน

รายการพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการ สาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
1. ท่านได้เรียนรู้ วิชาการเกษตรภายในโรงเรียน					
2. ท่านได้เรียนรู้ วิชาการเกษตรภายนอกโรงเรียน					
3. ท่านได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้					
4. ท่านได้ทำกิจกรรมการปลูกข้าวที่โรงเรียนจัดให้					
5. ท่านได้ทำอาหาร จากผลผลิตทางการเกษตร					
6. ท่านปลูกต้นไม้ โดยไม่ใช่สารเคมี					
7. ท่านเก็บเศษพืชจากการทำการเกษตรไปทิ้ง					
8. ท่านดูแลรักษาพืชผักที่ปลูกด้วยการใส่ปุ๋ย					
9. ท่านดูแลจัดการปริมาณน้ำที่ใช้ปลูกพืชผัก					
10. ท่านรับประทานผักหรือผลไม้ที่ได้ปลูกเอง					
11. ท่านเลือกรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดสารพิษ					
12. ท่านปลูกพืชผักสวนครัว ภายในบ้านของท่าน					
13. ท่านปลูกไม้ผล ภายในบ้านของท่าน					
14. ท่านปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ภายในบ้านของท่าน					
15. ท่านดูแลสัตว์เลี้ยง ภายในบ้านของท่าน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม ผู้ปกครอง

เรื่อง การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร : กรณีศึกษาโรงเรียนทอสี กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามความจริงของท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ (โปรดระบุ ..... ปี)
3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าอนุปริญญา อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ (โปรดระบุ.....)
4. อาชีพหลัก

☐ 1. ราชการ/วิสาหกิจ	☐ 3. เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ
☐ 2. พนักงานเอกชน	☐ 4. อื่นๆ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)
5. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าใด

☐ 1. ไม่เกิน 20,000 บาท	☐ 4. 30,001 – 35,000 บาท
☐ 2. 20,001 – 25,000 บาท	☐ 5. 35,001 – 40,000 บาท
☐ 3. 25,001 – 30,000 บาท	☐ 6. 40,001 บาท ขึ้นไป ☐ 7. อื่นๆ (โปรดระบุ.....)
6. สภาพที่อยู่อาศัย

☐ 1. บ้านเดี่ยว
☐ 2. ทาวน์เฮาส์
☐ 3. อื่นๆ (อาคารพาณิชย์/อพาร์ทเมนท์/คอนโดมิเนียม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามระดับความคิดเห็นของท่าน

รายการทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
1. โรงเรียนจัดกิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร แล้ว ทำให้ท่านมีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตร					
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร แล้ว ทำให้ท่านมีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช					
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร แล้ว ทำให้ท่านมีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง					
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ช่วยทำให้ท่าน เข้าใจการเรียนมากขึ้น					
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการ ปฏิบัติที่หลากหลาย					
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตร ได้อย่าง เหมาะสม					
7. โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ท่านได้รู้คุณค่าของ การเกษตร และภูมิปัญญาไทย					
8. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับ การเรียนด้านการเกษตร					
9. การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้ อย่างเหมาะสม					
10. การเรียนเกษตรทำให้ท่านรู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและ สังคม					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
11. การเรียนเกษตรทำให้ท่านรู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆ ได้					
12. การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ประจำวันได้					
13. การเรียนเกษตรทำให้ท่านรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์					
14. การเรียนเกษตรทำให้ท่านรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
15. การเรียนเกษตรทำให้ท่านรู้จักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ง
ผลการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ Independent T-test เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ (N = 48)

T-Test

Group Statistics					
sex	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	
รวมพฤติกรรม	M	32	3.6104	.59197	.10465
	Female	16	3.6125	.49063	.12266

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
รวม พฤติกรรม	Equal variances assumed	.563	.457	-.012	46	.990	-.00208	.17175	-.34780	.34364
	Equal variances not assumed			-.013	35.645	.990	-.00208	.16123	-.32919	.32502

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ Independent T-test เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ (N = 48)

T-Test

Group Statistics

Age2	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
รวมพฤติกรรม <9 year	17	3.3843	.63357	.15366
>=9 ปี	31	3.7355	.47250	.08486

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
รวมพฤติกรรม	Equal variances assumed	1.311	.258	-2.179	46	.035	-.35117	.16118	-.67560	-.02674
	Equal variances not assumed			-2.001	25.961	.056	-.35117	.17554	-.71202	.00968

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพหลักของผู้ปกครอง (N = 48)

Oneway

Descriptives

รวมพฤติกรรม

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
ราชการ/วิสาหกิจ	6	3.7222	.55364	.22602	3.1412	4.3032	2.80	4.33
พนักงานเอกชน	14	3.5762	.46454	.12415	3.3080	3.8444	3.00	4.53
เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ	20	3.6233	.60496	.13527	3.3402	3.9065	2.47	4.47
อื่นๆ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)	8	3.5583	.66183	.23399	3.0050	4.1116	2.20	4.27
Total	48	3.6111	.55494	.08010	3.4500	3.7722	2.20	4.53

ANOVA

รวมพฤติกรรม

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.116	3	.039	.119	.949
Within Groups	14.358	44	.326		
Total	14.474	47			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง (N = 48)

Oneway

Descriptives

รวมพฤติกรรม

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
<1000	35	3.5752	.54810	.09265	3.3870	3.7635	2.20	4.53
1001-1500	7	3.5810	.64832	.24504	2.9814	4.1805	2.47	4.27
>1500	6	3.8556	.51539	.21041	3.3147	4.3964	3.33	4.47
Total	48	3.6111	.55494	.08010	3.4500	3.7722	2.20	4.53

ANOVA

รวมพฤติกรรม

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.410	2	.205	.656	.524
Within Groups	14.064	45	.313		
Total	14.474	47			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสภาพที่อยู่อาศัย (N = 48)

Oneway

Descriptives

รวมพฤติกรรม

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
บ้านเดี่ยว	39	3.6667	.54311	.08697	3.4906	3.8427	2.47	4.53
ทาวน์เฮาส์	3	3.5556	.68096	.39315	1.8640	5.2471	3.07	4.33
อื่นๆ (อาคารพาณิชย์/ อพาร์ทเมนท์/ คอนโดมิเนียม)	6	3.2778	.55524	.22668	2.6951	3.8605	2.20	3.80
Total	48	3.6111	.55494	.08010	3.4500	3.7722	2.20	4.53

ANOVA

รวมพฤติกรรม

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.796	2	.398	1.310	.280
Within Groups	13.678	45	.304		
Total	14.474	47			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ตอบความรู้ในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรแต่ละข้อได้ถูกต้อง และตอบผิด (N = 48)

ความรู้ในสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	จำนวนและร้อยละ			
	ตอบได้ถูกต้อง		ตอบผิด	
	N	%	N	%
1. เครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน	39	81.30	9	18.70
2. ขั้นตอนในการทำงาน	47	97.90	1	2.10
3. วิธีการรดน้ำในแปลงเพาะปลูก	28	58.30	20	41.70
4. ความหมายของผักสวนครัว	25	52.10	23	47.90
5. ผลของการปลูกผักสวนครัวที่มีต่อครอบครัว	32	66.70	16	33.30
6. ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช	32	66.70	16	33.30
7. แหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์	47	97.90	1	2.10
8. ชนิดสัตว์ที่สามารถใช้เป็นแรงงานและใช้เป็นอาหาร	39	81.30	9	18.70
9. วิธีป้องกันโรคให้กับสัตว์	38	79.20	10	20.80
10. การอนุรักษ์ทรัพยากร	48	100.00	0	0.00
11. ความสำคัญของทรัพยากรน้ำ	46	95.80	2	4.20
12. สาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง	43	89.60	5	10.40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติต่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทอสี (N = 48)

ทัศนคติต่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับทัศนคติ									
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้/ทักษะ ในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น	17	35.42	19	39.58	11	22.92	1	2.08	0	0.00
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการ ปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช	13	27.08	19	39.58	13	27.08	3	6.25	0	0.00
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการ เลี้ยงสัตว์/การประมง	5	10.42	5	10.42	11	22.92	16	33.33	11	22.92
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้เข้าใจการเรียน มากขึ้น	12	25.00	13	27.08	18	37.50	4	8.33	1	2.08
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติ ที่หลากหลาย	28	58.33	15	31.25	4	8.33	0	0.00	1	2.08
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตรได้อย่างเหมาะสม	20	41.67	16	33.33	9	18.75	3	6.25	0	0.00
7. โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและ ภูมิปัญญาไทย	24	50.00	16	33.33	8	16.67	0	0.00	0	0.00
8. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับการเรียน ด้านการเกษตร	14	29.17	19	39.58	12	25.00	1	2.08	2	4.17
9. การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม	18	37.50	16	33.33	9	18.75	1	2.08	4	8.33

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ทัศนคติต่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับทัศนคติ									
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10.การเรียนรู้เกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม	21	43.75	17	35.42	8	16.67	2	4.17	0	0.00
11.การเรียนรู้เกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆได้	7	14.58	16	33.33	19	39.58	4	8.33	2	4.17
12.การเรียนรู้เกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	18	37.50	14	29.17	13	27.08	2	4.17	1	2.08
13.การเรียนรู้เกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	17	35.42	18	37.50	8	16.67	5	10.42	0	0.00
14.การเรียนรู้เกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	21	43.75	15	31.25	6	12.50	5	10.42	1	2.08
15.การเรียนรู้เกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา	11	22.92	18	37.50	11	22.92	3	6.25	5	10.42

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร (N = 48)

ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับทัศนคติ									
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้/ทักษะในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น	14	29.17	29	60.42	5	10.42	0	0.00	0	0.00
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการปลูกพืชผัก/ขยายพันธุ์พืช	10	20.83	21	43.75	17	35.42	0	0.00	0	0.00
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์/การประมง	2	4.17	10	20.83	17	35.42	15	31.25	4	8.33
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร ทำให้เข้าใจการเรียนมากขึ้น	13	27.08	28	58.33	7	14.58	0	0.00	0	0.00
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการเกษตรนอกสถานที่ ทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลาย	26	54.17	20	41.67	2	4.17	0	0.00	0	0.00
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการเกษตรได้อย่างเหมาะสม	17	35.42	28	58.33	3	6.25	0	0.00	0	0.00
7. โรงเรียนจัดสอนด้านการเกษตร ทำให้ได้รู้คุณค่าของการเกษตรและภูมิปัญญาไทย	20	41.67	28	58.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00
8. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนด้านการเกษตร	10	20.83	25	52.08	13	27.08	0	0.00	0	0.00
9. การเรียนเกษตรกับวิถีพุทธสามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม	22	45.83	22	45.83	4	8.33	0	0.00	0	0.00

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนทอลี	ระดับทัศนคติ									
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10.การเรียนเกษตรทำให้รู้จักพอเพียง พัฒนาจิตใจและสังคม	18	37.50	22	45.83	8	16.67	0	0.00	0	0.00
11.การเรียนเกษตรทำให้รู้จักวางแผนในการทำงานอื่นๆได้	3	6.25	20	41.67	20	41.67	5	10.42	0	0.00
12.การเรียนเกษตรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	8	16.67	27	56.25	13	27.08	0	0.00	0	0.00
13.การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	6	12.50	23	47.92	16	33.33	3	6.25	0	0.00
14.การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	16	33.33	24	50.00	7	14.58	1	2.08	0	0.00
15.การเรียนเกษตรทำให้รู้จักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา	6	12.50	28	58.33	11	22.92	3	6.25	0	0.00

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (N = 48)

พฤติกรรมการปฏิบัติในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับทัศนคติ									
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ได้เรียนรู้วิชาการเกษตรภายในโรงเรียน	7	14.58	16	33.33	21	43.75	4	8.33	0	0.00
2. ได้เรียนรู้วิชาการเกษตรภายนอกโรงเรียน	17	35.42	23	47.92	5	10.42	1	2.08	2	4.17
3. ได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้	21	43.75	15	31.25	11	22.92	1	2.08	0	0.00
4. ได้ทำกิจกรรมการปลูกข้าวที่โรงเรียนจัดให้	27	56.25	7	14.58	10	20.83	3	6.25	1	2.08
5. ได้ทำอาหาร จากผลผลิตทางการเกษตร	16	33.33	16	33.33	9	18.75	4	8.33	3	6.25
6. ปลูกต้นไม้ โดยไม่ใช่สารเคมี	32	66.67	10	20.83	4	8.33	1	2.08	1	2.08
7. เก็บเศษพืชจากการทำการเกษตรไปทิ้ง	8	16.67	4	8.33	13	27.08	5	10.42	18	37.50
8. ดูแลรักษาพืชผักที่ปลูกด้วยการใส่ปุ๋ย	11	22.92	14	29.17	17	35.42	2	4.17	4	8.33
9. ดูแลจัดการปริมาณน้ำที่ใช้ปลูกพืชผัก	6	12.50	14	29.17	22	45.83	3	6.25	3	6.25
10. รับประทานผักหรือผลไม้ที่ได้ปลูกเอง	11	22.92	9	18.75	16	33.33	6	12.50	6	12.50
11. เลือกรับประทานผักหรือผลไม้ที่ปลอดสารพิษ	33	68.75	2	4.17	11	22.92	0	0.00	2	4.17
12. ปลูกพืชผักสวนครัว ภายในบ้าน	19	39.58	6	12.50	5	10.42	10	20.83	8	16.67
13. ปลูกไม้ผล ภายในบ้าน	11	22.92	7	14.58	13	27.08	3	6.25	14	29.17
14. ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ภายในบ้าน	15	31.25	6	12.50	9	18.75	9	18.75	9	18.75
15. ดูแลสัตว์เลี้ยง ภายในบ้าน	12	25.00	12	25.00	13	27.08	3	6.25	8	16.67

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล นายฉวีรินทร์ เกาฤทธิ์
 วัน เดือน ปีเกิด 10 มิถุนายน 2532 กรุงเทพมหานคร
 ที่อยู่ 259/112 ซ.ปรีดีพนมยงค์ 15 ถ.สุขุมวิท 71 พระโขนงเหนือ เขต.วัฒนา
 กรุงเทพฯ 10110
 ประวัติการศึกษา 2554 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมพืชสวน
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้